

EDİRNE

Sayı 27 İlkbahar 2009

Edirneli Fatih (Sultan II. Mehmet): Zeki Kar

Kaybolan Edirne Marşı: Marche Andrinople

Suların Kıyısındaki Edirne: Enver Şengül

Bir Okul Müdürünün Kaleminden Muhasara Günlüğü

Sait Başaran: Hedefimiz Enez'in Kimliğini Ortaya Çıkarmak

Biryağ ile yapılan kızartma hafif olur, yağı tavada kalır.

Biryağ

Türkiye'nin bir numaralı ayçiçeği üreticisinden.

EDİRNE

İLKBAHAR 2009 SAYI 27

Kapak resmi:
Gül koklayan Fatih Sultan Mehmet
Nakkay Sınan, 1480 civarı

EDİRNE
İL ÖZEL İDARESİ
TARAFINDAN
YAYIMLANMIŞTIR
Ücretsizdir.

İmtiyaz Sahibi:
Mustafa Büyüç
Edirne Valisi

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Yasar Tümay Soytöy

Yayın Koordinatörü:

Hülya Özyıldırım

Haber Fotoğrafları:

Fırat İnancı-Ercan Dakıcı

Editör-Yapım:

Zeki Kar

Basım Yeri:

Güngör Matbaacılık

Maltepe/İstanbul

Tel: (0216) 366 66 21

Yayına Hazırlayan:

Edirne Valiliği

Basın ve Halkla İlişkiler

Müdürlüğü

Tel-Faks: (0284) 213 24 07

Kapak Fotoğrafları:

Enver Şengül

Ücretsiz temin edilebilecek yerler:

Edirne Valiliği

Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü

Tourist Information

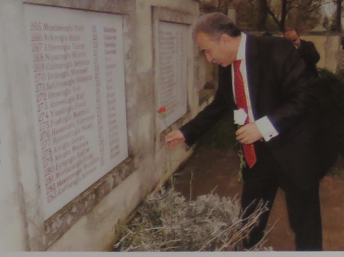
Hürriyet Meydanı Edirne

Bellek Kitabevi

Muhafız Günel İş Merkezi

Zemin Kat Edirne

Geleceğe, geçmişten ders
alarak bakmak...

Büyük ulusların tarihi, zaferlerle acıların birlikte yazıldığı bir tarihtir. Yıllan ilk aylarının Edirne'nin ve Türkiye'nin geçmişinde farklı bir yer vardır. Bu farklılığın manası, ilimizin dört bir yanındaki şehitliklerimizle buyur. Mart ayı, hem Çanakkale'de hem Balkan Savaşı'nda bir toprağa düşen vatan evlatlarına sevgi, minnet ve şükran duygularıyla yüküldür. Edirne'nin kaderindeki ağır bedellerin yoğunlukla hissedildiği bir dönem, geleceğe bakışımızda da şekil ve yön veren önemli dersler içerir.

Bu derslerden biri muhakkak ki, Büyük Atatürk'ün, daha çizmesindeki savaş meydanlarının tozunu silmeden tüm dünyaya ilan ettiği, "Yurtta barış, dünyada barış" sözüdür. İnsanın gerçek bir aydınlığa taşıyacak olan bu ilkenin, sancılı gezegenimizin her karış toprağında bir an önce hayat bulması en büyük dileğimizdir.

Uyarlık birikiminin farkında ve bilincinde olan Edirne, sahip olduğu tarihsel mirasın ağır yüklerinden de gerekli dersleri çıkararak geleceğe bakıyor. AB Eğitim Merkezi'mizin koordine ettiği 'sınır ötesi işbirliği projelerinin' hayata geçirilmesinde başarı, bunun göstergesidir. Ortak değerlerin, kavgıya nedeni değil, işbirliği, paylaşım ve zenginlik olduğu bir dünya, kalıcı barışın da en önemli etmeni ve güvencesidir.

Edirne, uluslararası nitelikte organizasyonlara ev sahipliği yaparak, bu etkinliklerde etkin şekilde rol üstlenerek, çağdaş dünyada yerini alıyor. Üç kıyıya sahip ülke insanının, dostluk ve kültür haftasında buluşması; 12 ülkenin el sanatlarının Edirne'de bir araya gelmesi, bu düşüncenin hayata geçtiği adımlar oldu. Edirne'yi layık olduğu yere taşıyacak çayın getirmiz süreci...

Mustafa Büyüç
Edirne Valisi

- 6 Türk ve Bulgar Lokantacıların Ortak Yemek Kültürü Projesi
- 8 Eski Eserler Hayat Buluyor
- 10 Bir Okul Müdürünün Kaleminden Muhasara Günlüğü Zeynep Işıldak
- 12 Unutulan Edirne Marşı Marche Andrinople Zeki Kar

- 14 Bedesten Çarşısının Dünü-Bugünü
- 16 Edirneli Fatih (Sultan II. Mehmed) Zeki Kar
- 20 Suların Kıyısındaki Edirne Enver Şengül
- 24 Meriç Köprüsü ve Süslemeleri İşılay Yıldırım

- 27 Taliha ve Faytonlar Maketlerde Yaşiyor
- 28 Prof. Dr. Sait Başaran: Kazıların Amacı Enez Kültürünü Ortaya Çıkarmak
- 31 Trakya'dan Bir Halk Dansı: Zigoş
- 32 Okan Yılmaz'ın Objektifinden Edirne

Şehitlere vefa

Edirne, mart ayında, Çanakkale ve Balkan Savaşı'nda yurdunu savunurken toprağa düşen şehitlerine duyduğu vefayı bir kez daha tazeledi.

Balkan Savaşı Müzesi

Mart ayında, ilin dört bir yanındaki şehitlikler ziyaretçi akınına uğradı. Önce 18 Mart'ta Çanakkale'nin yıldönümünde, Sarayıcı Balkan Şehitliği'nde anma töreni yapıldı. 26 Mart'ta ise, Edirne'nin bağrında doğan Balkan şehitleri Köyik Taby'a'daki Şükrü Paşa Anıtı'nda anıldı.

Balkan müttfiklerinin Türkleri Rumeli'den çıkartmak amacıyla başlattıkları savaşta kuşatılan Edirne, yokluklara rağmen, düşman işgaline aylarca direnmiş, kale etrafında meydana gelen kanlı savaşlarda, binlerce Türk şehit düşmüştü.

Yapılan törende, Vali Mustafa Büyük, 54. Mekanize Piyade Tugay Komutanı Tuğgeneral Paşa Özen, Edirne Belediye Başkan Vekili Namık Kemal Doleneken, Şehit Aileleri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Başkanı Ali Vardar, sivil ve askeri yetkililer ile vatandaşlar saygı duruşunda bulundu.

Minnet duygularının dile getirildiği anma gününde Balkan Savaşı Müzesi gezilerek, savaşın bellekleri-mizdeki alevi bir kez daha tazelandı. Balkan Savaşı'nın yıldönümünde dikat çekilen bir anma etkinliği de İlhami Ertem Lisesi öğrencilerinin Halk Eğitim Merkezi'nde sahnelendiği tiyatro oyunuydu.

www.ayyildizi.com

Sempozyumun davetli konuşmacısı Oktay Ekinci

Değişimler, Malzeme ve Konstrüksiyon başlıklarında çok sayıda bildiri sunuldu.

Sempozyumun ikinci gününde Kültürel Miras başlığıyla düzenlenen ilk oturumda sunulan bildirilerin konuları İstanbul, İzmir ve Edirne'den seçilmişti. "Bir Osmanlı Başkenti Edirne'de Koruma ve Donüşüm Çalışmaları İçinde Saraçlar Caddesi'nin Yaya Eksenine Dönüşmesi" gibi, başlığıyla bile ilgili hak eden sunumlar yapıldı. Ayrıca, "Kültürel Süreklilik, Korumanın Kentel Boyutu, Mekanın Ruhu, Kültürel Anlam, Kent ve Meydan, Tasarım ve Kent ve Kimlik" konu başlıklarında çok sayıda bildirilerin sunulduğu oturumlar düzenlendi.

Mimar Sinan Sempozyumu'nda 'Tarihsel Alanlarda Tasarım' tartışıldı

Trakya Üniversitesi Mimarlık ve Mühendislik Fakültesi Mimarlık Bölümü'nce 5'inci düzenlenen Uluslararası Sinan Sempozyumu'nun bu yılki ana teması 'Tarihsel Alanlarda Tasarım Dili' idi.

Uygurlik mirasına bıraktığı eşsiz eserlerle mimarlık tarihindeki yeri ni alan Mimar Sinan adına düzenlenen sempozyum 2-3 Nisan 2009 tarihlerinde Mimarlık ve Mühendislik Fakültesi'nde yapıldı. İki gün süren

uluslararası sempozyumda tasarımdan, korumaya, kültürel iletişime, fiziksel çevreye kadar çeşitli başlıklar altında çok sayıda bildiri sunuldu. Ayrıca, Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dekanlığı'nda açılan sergide, Edirne başta olmak üzere çeşitli kentlerdeki tarihi mekânların posterleri ile mimarlık bölümü öğrencilerinin çalışmalarını sergiledi.

Başkanlığı Mimarlık ve Mühendislik Fakültesi, Mimarlık Bölümü Başkanı Prof. Dr. Veysel Özek'in yaptığı sempozyum, kentten ve üniversite çevresinden kalabalık bir topluluk izledi. Yüksek Mimar Oktay Ekinci, davetli konuşmacı olarak katıldığı sempozyumda, "Sinan ve Kamu Mimarlığı" başlıklı bir sunum yaptı. İkinci gün yönettiği bir oturumda "Tasarımda Kent" başlığı altında bildiri sunuldu. Sempozyumun ilk gününde, iki ayrı salonda; Fiziksel Çevre Sürdürülebilirlik, Kültürel İletişim, Tasarımda İnsan, Tasarımda

www.ayyildizi.com

Türk-Bulgar-Yunan Kültür Haftası; Dostluklar tazelandı

Balkanlarda esen barış ve dostluk rüzgarlarına sivil toplum kuruluşları da destek veriyor. Trakyalılar Vakfı'nın düzenlediği 'Dostluk Haftası'nda, üç komşu ülkenin insanları arasındaki dostluk ve dayanışma duyguları tazelandı.

Türkiye, Bulgaristan ve Yunanistan ülkeleri arasındaki ilişkilerin gelişmesini hedefleyen adamlar, Trakyalılar Vakfı'nın 9-13 Mart 2009 tarihlerinde Edirne'de düzenlenen 'Dostluk Haftası' ile pekiştirildi. Kültür ve Turizm Bakanlığının katkılarıyla düzenlenen etkinlikte, hafta boyunca Bulgaristan ve Yunanistan'dan Edirne'ye gelen konuklar anlandı.

Üç ülkenin halk dansları ekipleri gösteriler yapıp, çeşitli etkinlikler düzenlendi ve sergilere açıldı.

Dostluk Haftası etkinlikleri, Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuarı Sanat ve Eğitim Merkezi'nde düzenlenen törenle başladı. Törene, Bulgaristan Etileri Başkonsolosu Angel Angelov, Edirne Valisi Mustafa Büyük, Merkez Valisi ve Trakyalılar Vakfı Genel Başkanı Aryan Çevik, Edirne Belediye Başkanı Hamdi Sedefci, Trakya Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Beyhan Karamanloğlu, Yunanistan ve Bulgaristan kültür atesleriyle öğrenciler ve vatandaşlar katıldı.

Törene konuşan Merkez Valisi ve Trakyalılar Vakfı Genel Başkanı Aryan Çevik, 1995 yılında kurulan vakfın Edirne, Kırklareli, Tekirdağ ile Çanakkale'yi kapsadığını söyledi. Vakfın amacının, Trakyalılar arasındaki birlik ve dayanışmayı artırarak, Trakya kültürünün yaşatılması, sığınmacıların sorunlarının çözülmesi, Yunanistan ve Bulgaristan devletlerinin ülke ilişkilerinin gelişmesinde gösterdiği hassasiyeti

dernek olarak desteklemek istedik. Son yıllarda 3 ülke arasındaki ilişkilerde önemli gelişmeye var. Devletlerin gösterdiği bu gelişmeye halk olarak da destek vermek çok önemli" diye konuştu.

'İşbirliği gelecek için umut verici'

Edirne Valisi Mustafa Büyük de yaptığı konuşmada, bu tür etkinliklerin gelecek için güzel ufuklar açacağına inandığını söyledi. Avrupa Birliği çerçevesinde Bulgaristan ve Yunanistan ile sürdürülen projelerin olumlu bir tablo çizdiğini ifade eden Vali Büyük, "Türkiye, Bulgaristan ve Yunanistan arasında sürdürülen işbirliği çalışmaları, gelecek için umut verici, bu etkinliklerle de işbirliği çalışmalarında önemli mesafeler kat edeceğimize inanıyoruz" dedi.

Trakya Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Beyhan Karamanloğlu da Trakya Üniversitesi'nin birçok Balkan ülkesiyle ikili anlaşmalar bulunduğunu belirtti. Trakya Üniversitesi'nin, Balkan Dilleri Bölümü ve Teknopark ile Bulgaristan'da bir cazibe merkezi haline geldiğini de söyledi.

Dostluk ve Kültür Haftası etkinlikleri kapsamında Edirne Belediyesi, Yunanistan, Bulgaristan halk oyunları ekiplerinin yanı sıra; Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Gençlik Halk Dansları Topululuğu ile Trakya Üniversitesi Trakya Ateşi Grubu'nun gösterileri ilgilyle izlendi. Türk Sanatçı Kültür Merkezi'nde iki Türk-Bulgar ve Yunan sanatçıların eserlerini ulayana resim sergisi de hafta boyunca ziyaret etme fırsatı sağlandı. □

Ekmekçizade Kervansarayı kültürleri buluşturuyor

Ekmekçizade Ahmetpaşa Kervansaray restorasyonu nun tamamlanmasının ardından ilk kez uluslararası bir etkinliğe ev sahipliği yaptı. 15 gün süren 1. Uluslararası Edirne Kültür ve Hediyeelik Eşya Fuarı'nda, 12 ülkenin el sanatı ürünleri sergilendi.

İki yıl süren restorasyon çalışmalarının ardından kasım ayında açılan tarihi Ekmekçizade Ahmetpaşa Kervansaray kültürleri buluştu. Dört asırlık kervansaray restorasyonunun tamamlanmasının ardından ilk kez uluslararası bir etkinliğe ev sahipliği yaptı. 12 ülkeden 120 firmanın katıldığı 1. Uluslararası Edirne Kültür ve Hediyeelik Eşya Fuarı 17 Ocak-4 Şubat 2009 tarihleri arasında yapıldı.

Uluslararası fuar, Edirne Kültürü'nü ve El Sanatlarını Tanıtma Derneği (EKTADER) ve Zümrüt Fuarçılık İşbirliğinde, Edirne İl Özel İdaresi, Edirne Vâlîliği, Edirne Belediyesi ve Trakya Üniversitesi AB Eğitim Merkezi'nin desteğiyle düzenlendi. Türk ve Bulgar toplumlarının renkli halk dansları gösterileriyle açılışı yapılan fuara çok sayıda yabancı davetli de katıldı.

"Halkla bütünleşen bir kültür merkezi"

Uluslararası fuarın açılışında konuşan Edirne Valisi Mustafa Büyükbük, "Bu tarihi binanın restorasyonu yaptığımızda nasıl kullanılabileceği konusunda çeşitli fikirler oluştu. Biz bir kültür merkezi olmasını istedik ancak, sadece belli sanat faaliyetlerinin yürütüldüğü değil halkla bütünleşmiş ve halkın ihtiyaçlarını karşılayan, çeşitli faaliyetlere de imkân sağlayan bir mekân olsun istedik. Edirne bir turizm kentidir. Edirne, turizmimize canlılık verecek, çeşitli kültürlerin birleştiği, çeşitli el sanatlarının bir araya geldiği, halkın ihtiyaçlarının giderileceği bir etkinlik düzenlemeye karar verdik. Bunun bir örneği bu fuar oldu. Haziran ayında

aralaksız sürece" dedi. 15 gün açık kalan fuarın ülkelerinin simgesi olmuş çeşitli el sanatı ürünleri; Türk Cumhuriyetleri'nden deri ürünler, İran'dan halılar, Kenya'dan ahşap ürünler, Mısır'dan papirüsler, Rusya'dan doğal taşlar sergilendi. Binlerce ziyaretçilerin gzediği fuarda Türkiye'den de Devrek bastonları, Erzurum'lu taşa, Uşak kilimleri, Sındırgı halıları, Edirnekari gibi yöresel ürünler yer aldı. Ayrıca tarihi Ekmekçizade Kervansaray fuar boyunca söyleşi, imza günü, dans, tiyatro, dinleti gibi pek çok etkinliğe de ev sahipliği yaptı. □

Haber:
Sevcan Kalıpçınden
Fotoğraf:
Sevcan Kalıpçınden
Fırat İnandır

Edirne ve Yambol'un 'Marka Kent' kardeşliği

Avrupa Birliği Türkiye-Bulgaristan Sınır Ötesi İşbirliği Programı Ortak Küçük Projeler Fonu tarafından hibe almaya hak kazanan 'Marka Kent Ölçeğinde Edirne ve Yambol Projesi' çalışmalarının yürütüleceği merkez, subat ayında hizmete açıldı.

Trakya Üniversitesi Aşekadın Yerleşkesi'nde bulunan Marka Kent Genel Merkezi, Edirne halkının marka kent hakkında merak ettiği sorularla da yanıtlanacak.

Türkiye-Bulgaristan Sınır Ötesi İşbirliği Ortak Küçük Projeler Fonu kapsamında yürütülen 'Marka Kent Ölçeğinde Edirne ve Yambol' isimli proje çalışmalarını yaklaşık 1,5 yıl

önce başladı. 30 Kasım'da tamamlanması beklenen proje Edirne ve Yambol'un kültür ve turizm potansiyellerinin önüne ortaklıkların ve kazandırılması hedefliyor.

Trakya Üniversitesi ile Yambol Bölgesel Kalkınma ve Yatırım Ajansı ortaklığında yürütülen proje kapsamında hizmete giren Marka Kent Genel Merkezi'nin yöneticiliğini yapan Prof. Dr. Derman Küçükakalın,

markalaşmanın yalnızca tanıtım yapmakla mümkün olmayacağına işaret ederek, "Markalaşma için yapılması gereken, değişen dünya dengesine uygun marka ürünler ortaya çıkarmaktır" dedi. Küçükakalın, Marka Kent Genel Merkezi'nde Edirne ve Yambol'daki değerlerin karşılaştırılabilir şekilde ele alınacağını, merkezin 'Marka Kent' ile ilgili her türlü bilginin edinilebileceğini söyledi.

Yeni İl Genel Meclisi görevi devraldı

29 Mart'ta seçilen İl Genel Meclisi üyeleri göreve başladı. Edirne İl Özel İdaresi'nin karar organı olan İl Genel Meclisi, önümüzdeki beş yıllık dönemde hizmet verecek. İl sınırlarını içindeki stratejik plan ile yatırım ve çalışma programlarını gündemine alarak değerlendirecek olan meclis, yoğun ve hareketli bir çalışma dönemine baskın.

İl Genel Meclisi ilk toplantısında, İl Encümeni ve İhtisas Komisyonlarının seçti.

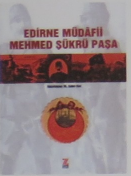
Meclis Başkanı Tacettin Çalm, Türkiye'nin aydınlık yüzü Edirne'ye layık olmak istediklerini belirterek, "Yeni uyum yasaları doğrultusunda, seçimler ile de atanmışlarla birlikte yönetime ortak olması ve elini taşın altına sokması gerektiğini inanıyoruz. İlimize sahip olmak aslı görevimiz, bundan sonraki yöneticilerimize örnek oluşturacak çalışmalar yapmamız hedefliyoruz" dedi.

Torunu Şükrü Paşa'yı anlatıyor

Balkan Savaşı'nda beş aydan fazla süren Edirne savunmasına komuta eden Şükrü Paşa ile savaşı ve Edirne'yi konu alan yeni bir kitap yayımlandı. Sabri Koz'un yayına hazırladığı kitap, Zaman Kitap tarafından yayımlandı.

256 sayfa olan kitabın ağırlıklı konusu Şükrü Paşa. Şükrü Paşa'nın torunu Sevgi Edirne Kütüphanesi'nin sunuş yazısını kaleme aldığı kitapta, dört farklı bölüm ve Şükrü Paşa'nın Sofya'daki esaret günlerinden fotoğrafları yer aldığı bir de albüm bulunuyor.

Kitapta, Yrd. Doç. Dr. Ahmet Yiğit, Yrd. Doç. Dr. Veysi Akın ve Yrd. Doç. Dr. Rıdvan Çanım'ın Edirne tarihi ile Edirne kuşatması hakkındaki makaleleri yer alıyor.

TÜRK VE BULGAR LOKANTACILARDAN Ortak Yemek Kültürü Projesi

Edirne Tatlıcı Büfeci Kebap ve Lokantacılar Esnaf Odası ile Haskova Esnaflar Birliği, Bulgaristan-Türkiye Sınır Ötesi İşbirliği Programı'nda yeni bir projeye daha imza atıyor. Türk ve Bulgar lokantacılar, kaybolmaya yüz tutmuş yemekleri araştıran esnaflara öğretecek ve ortak yemek kültürünü geliştirecek...

Edirne Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği AB projelerinde oldukça çalışkan. 2004 bütçeli "Sınır İllerinde Esnaf ve Sanatkarın Teşviki" adlı projeyi başarıyla hayata geçiren birlik, bu kez de "Ortak Yemek Kültürü Projesi"ni başlattı. Proje, Türkiye-Bulgaristan Sınır Ötesi İşbirliği Programı'nın "İnsandan İnsana Faaliyetler" Tedbiriye yönelik açılan "Ortak Küçük Projeler Fonu" (OKPF) kapsamında 4. teklifi çağrısı üzerine, AB'den hibe alıyacak hibe kazandı.

1 Aralık 2008 tarihinde başlatılan Ortak Yemek Kültürü Projesi, Edirne Esnaf ve Sanatkarları Odaları Birliği Başkanı Emin İnaç, Edirne Vâliliği Avrupa Birliği Eğitim ve Kültür Merkezi Sorumlusu Yrd. Doç. Dr. Fısun Özerdem ve Trakya Üniversitesi'nde görevli yemek uzmanı Müşerref Gizerler tarafından geliştirildi.

Avrupa Birliği tarafından finanse edilen proje, Devlet Planlama Teşkilatı'nın koordinasyonunda yürütülüyor. Edirne Tatlıcı Büfeci Kebap ve Lokantacılar Odası ile Haskova Esnaflar Birliği'nin ortaklığında uygulanan projenin bütçesi, 32.457,73 Avro'ya Avrupa Birliği katkısı olmak üzere toplam 36.883,78 Avro.

Projenin ana hedefi, sınır bölgesinde Türk-Bulgar ortak yemek kültürüne dayalı yeni turizm alanlarının oluşturulması. Proje kapsamında, lokantacılar yüz tutmuş yemekler araştırılıp, ortaya çıkarılıp aşçı esnafa ve aşçı adayları öğretileneceği öğretilcek. Ayrıca, sınırın her iki tarafında isimleri dahi ayrı olan, Edirne'de faaliyet gösteren lokantaların menülerinde de "Eski Osmanlı Yemekleri" olarak tabir edilen yemeklerin tespiti yapılacaktır.

Ortak Yemek Kültürü Projesi'nin koordinatörü Özyay Güngören, Türk tarafında, 10 aşçı ve Turizm Oteliçlik Meslek Okulu'ndan 10 öğrenci ile eğitime başladığını, talebin fazla olması üzerine sayıyı 25'e çıkardıklarını söylüyor. Bulgaristan tarafında da eğitimler, Haskova Turizm Okulu'nda

20 katılımlı ile yapılacak. Edirne'deki eğitime ise Edirne Turizm Oteliçlik Meslek Okulu ev sahipliği yapacak.

Edirne Tatlıcı Büfeci Kebap ve Lokantacılar Odası ve Edirne Esnaf ve Sanatkarları Odaları Birliği Başkanı Emin İnaç, Edirne'de düzenlenecek pratik eğitimlerde toplam 50 çeşit yemeğin yapımını öğretileneceğini ifade etti. İnaç, proje kapsamında yemek kitabı da hazırlanacağını, Türk tarafı olarak kitaba konacak yemekleri belirlediklerini söyledi.

Subat ayında, projenin başlaması dolayısıyla yapılan toplantıda, eğitim alan kursiyerleri, kendilerini ziyaret eden Edirne Valisi Mustafa Büyükbay ve gazetecilere Edirne'nin meşhur yemeklerinden çığır sarma ikram ettiler.

Bulgaristan-Türkiye Sınır Ötesi İşbirliği Programı'nda Edirne'de uygulayıcı, yürütücü, izleyici ve değerlendirici kurumu Avrupa Birliği Eğitim ve Kültür Merkezi (ABEM), 21 proje ile bugüne kadar Edirne'nin toplam 792.961,73 Avro hibe almasını sağladı.

Mimar Sinan (Architect Sinan) Symposium

This year's main theme of 5th International Sinan Symposium arranged by Trakya University Architecture and Engineering Faculty Architecture Department was "Design Language in Historical Areas".

Symposium arranged in the name of Mimar Sinan who took his place in architectural history with unique works of art he left for civilization heritage was held at Architecture and Engineering Faculty on 2-3 April 2009. At international symposium lasted for two days, many reports were presented under various headings such as design, conservation, cultural communication, physical environment. Furthermore, an exhibition opened at Engineering Architecture Faculty Deanship, posters of historical places mainly in Edirne and also other various cities and works of architecture department students were displayed.

Numerous reports under the heading of Physical Environment Sustainability, Cultural Communication, Human at Design, Changes in Design, Material and Construction were presented in symposium.

Edirne and Yambol's "Brand City" brotherhood

Center where "Edirne and Yambol Project at Brand City Scale" of works awarded donation by European Union Turkey-Bulgaria Cross Border Cooperation Program Joint Small Projects

Turkish-Bulgarian-Greek Friendship and Culture Week

Steps aiming to improve relationships between Turkey, Bulgaria and Greece were put forward with "Friendship Week" arranged by Trakya University Foundation in Edirne on 8-13 March 2009. During the event held with contributions of Culture and Tourism Ministry, visitors coming to Edirne from Bulgaria and Greece were entertained through the week. Folk dances teams of three countries carried out shows, various events were held and exhibitions were opened.

Edirne Governor Mustafa Büyükbay said "Cooperation works maintained between Turkey, Bulgaria and Greece give hope for the future and I believe we have come a long way with cooperation efforts in those events".

Bulgaria's Edirne Consul General Angel Angelov, Edirne Governor Mustafa Büyükbay, Center Governor and Trakya University Chairman Ayhan Çevik, Edirne Mayor Hamdi Seferoğlu, Trakya University Vice President Prof. Dr. Beyhan Karamançoğlu Greece and Bulgaria cultural attaches, students and public attended Friendship Week events.

Fund opened in February, Brand City Head Office located at Trakya University Aşekadın Campus shall respond to enquiries of Edirne people regarding brand city.

Project works called "Edirne and Yambol at Brand City Scale" executed within the scope of Turkey-Bulgaria Cross Border Cooperation Joint Small Projects Fund commenced nearly 1.5 years ago. With the Project expected to be completed on 30 November, cultural and tourism potentials of Edirne and Yambol are targeted to be made more attractive and improved.

Ekmekçizade Caravansary brings cultures together

Historical Ekmekçizade Alınatpaşa Caravansary opened in November after restoration works lasted two years brought cultures together. Caravansary, four centuries old, hosted an international event first time after completion of restoration works. 1. International Edirne Culture and Goods for Gift Fair which 120 companies from 12 countries participated was held on 17 January-4 February 2009.

International fair was arranged under the cooperation of Edirne Kültürünü ve El Sanatlarını Tanıtma Derneği (EKTADER) (Presentation of Edirne Culture and Handicrafts Association) and Zâmrutlu Fuarçılık and with support of Edirne City Private Administration, Edirne Municipality and Trakya University EU Coordination Center. Many foreign visitors attended the fair opened with colorful folk dances of Turkish and Bulgarian teams.

Various handicraft products that have become symbols of countries such as leather products from Turki Republics, carpets from Iran, wooden products from Kenya, papyrus from Egypt, natural stones from Russia were displayed in fair for 15 days. In the fair visited by thousands, local products as Devrek çamı, Erzurum oltu, Stone, Uşak kilims, Sındırgı carpets, Edirne, Harmore, Ekmekçizade Caravansary became many events like conversations, autograph day, dance, theatre, concert throughout the fair.

VAKIFLAR'IN RESTORASYON ÇALIŞMALARI DEVAM EDİYOR

Eski Eserler Hayat Buluyor

Edirne, her birinin ünü sınırlarını aşan çok sayıda vakıf eserine sahip dünyadaki sayılı kentlerden birisidir. Selimiye, Üç Şerefeli, Eski Cami, II. Beyazıt Külliyesi gibi çok sayıdaki nadide yapı, Edirne'nin her köşesini bir gelin gibi süsler. Bu eserler, bir anlamda geçmişin günümüzde, bugünü de yarına bağlayan sarsılmaz köprülerdir.

Edirne'deki vakıf eserlerinin restorasyon çalışmaları yürüten Vakıflar Bölge Müdürlüğü son yıllarda Tütnüzsüz Babı Türbesi, Yıldırım Beyazıt Cami, Darü'l Kurra Medresesi, Taşlık Cami, Bedesten Çarşısı ve Eski Cami gibi çok sayıda eserin onarımını yaptı.

Bu eserlerden ikisi olan, Uzunköprü'deki Gazi Turhan Bey Camii ve Türbesi ile Karaağaç'taki Timurtaş Camii restore edilerek Edirne'nin tarihi-kültürel değerleri arasındaki yerini yeniden aldı.

Gazi Turhan Bey Camii ve Türbesi

Gazi Turhan Bey Camii ve Türbesi, Uzunköprü'nün önemli tarihi eserlerinden biri. Vakıflar Bölge Müdürü Hüseyin Özer'in "Son yıllarda onarımı yapılan en görkemli işlerden birisi" diye tanımladığı Uzunköprü İlçesi'nin Kirakkavak Köyü'ndeki Gazi Turhan Bey Camii ve Türbesi'nin XV. yüzyılın ortalarında inşa edildiği biliniyor. Gazi unvanlı Turhan Bey'in Kirakkavak Köyü'nde kendi adına inşa ettirdiği külliye, cami ve türbe dışında hiçbir yapı günümüze ulaşmamış. Kaba yontu

taş ve tuğla ile inşa edildiği anlaşılan Gazi Turhan Bey Camii, kare, kubik planlı ve üzeri kubbeyle örtülü. Mayıs 2007'de yapılan ihalenin ardından caminin yıkık olan kubbe ve minaresi onararak 9 Haziran 2008'de yeniden ibadete açıldı.

Düzgun kesme taşlarla inşa edilen, kare planlı ve üzeri yüksek bir kasağa oturan kubbeyle örtülü türbenin restorasyon çalışmaları da camiiyle birlikte yapıldı. Caminin kuzeydoğusunda yer alan ve tamamen yıkık durumda olan Turhan Bey'in kabrinin üzerine türbesi tekrar inşa edildi ve çevre düzenleme çalışmaları yapılarak ziyarete açıldı.

Demirtaş (Timurtaş) Camii

Yunanistan sınırına en yakın vakıf eseri olan Demirtaş (Timurtaş) Camii, dört duvarı kalmış bir halde iken kurtarılan vakıf abidelerinden biri. Karaağaç'ta Timurtaş mevkisinde bulunan caminin yapımında, kaba

Uzunköprü'deki Gazi Turhan Bey Camii ve Türbesi eski ve restorasyon sonrası durumu

Karaağaç'taki Timurtaş Camii eski ve restorasyon sonrası durumu (fotoğraflar: Edirne Vakıflar Bölge Müdürlüğü arşivi)

yontu taş ve tuğla bir arada kullanılarak alması tekniği inşa edilmiş. Camii, kare planı, üzeri Türk üçgenleriyle çöçilen ve sekirgen kasağa oturan tek kubbesiyle Anadolu ve Balkanlar'da pek çok yapıda görülen erken dönem Osmanlı mimarisinin özelliklerini yansıtır. Eserin iç duvar ve kubbe yüzeylerinde, sıva üzerine değişik renkli boyalarla yapılmış bitki ve yazdan oluşan süslemeler bulunuyor.

Vakıflar Bölge Müdürlüğü, minaresi, üst örtüsü, kapı ve pencerelerinin büyük bir kısmı yıkık ve harabe haldeki Demirtaş (Timurtaş) Camii'nin restorasyonunu yapıp, çevre düzenlemesini de tamamlayarak 2008 Mayıs ayında tekrar ibadete açtı.

Edirne Büyük Mesevi Sinagogu Vakıflar'ın restorasyon gündeminde

Grand Sinagogue Israélite d'Andriople

İnançların Buluştuğu Şehir...

Edirne Vakıflar Bölge Müdürlüğü, 2006 yılından bu yana kente kazandırdığı eserlere her yıl yenilerini ekleyerek çalışmalarını sürdürüyor. Bölge Müdürü Hüseyin Özer, onarım hamlesine devam edeceklerini belirterek, 2009 yılı restorasyon programına dahil olan eserleri şöyle sıraladı:

"Edirne Merkez'de Büyük Sinagog, Sokullu Hamamı, Çakırağa Camii, Gazi Hoca Camii, Meziyekadın Camii, Muradiye Camii, Ayız Bey (Yeşile) Camii, Atık Ali Paşa Camii, Beylerbeyi Türbesi, Keşan Hamamı, Hava Hacı Süleyman Efendi Camii, Uzunköprü Halise Hatun, Habib Hoca, Şehsuvarbey camileri ile Uzunköprü Hamamı"

Hüseyin Özer, bu eserlerin içinde Büyük Mesevi Sinagogu'nun önemini vurgulayarak şunları söyledi: "Edirne'mizde geçtiğimiz yıllarda tamamlanarak ibadete açılan iki adet kiliseden sonra üçüncü büyük dini

temsil eden Büyük Mesevi Sinagogu da idaremiz tarafından onarılacak, böylece Edirne'nin üç büyük dinin bir arada yaşatıldığı, dünyadaki ender turizm şehirlerinden biri haline gelmesi yolunda büyük bir adım atılmış olacak. Bir yanda Selimiye ve diğer ibtishamsı camilerimiz, diğer yanda Bulgar kiliseleri ve nihayet Büyük Sinagog ile tamamlanan bu sacayağ, Edirne'ye turizm için çok büyük katkıları bulacaktır."

Bu yıl restorasyonu yapılacak eserlerin dışında 32 vakıf eserinin de proje çalışmalarının yürütüldüğünü belirten Hüseyin Özer, Vakıflar'ın özel bütçeli devlet kurumları kapsamında olduğunu, devlet bütçesinden bir kuruş almadan hizmet verdiklerini ifade etti. Her yıl mayıs ayının ikinci haftasının Vakıflar Haftası olarak tüm yurtta kutlandığını da hatırlatan Özer, geçtiğimiz yıl 'Vakıf Medeniyeti Su Yılı' olarak kutlanan 'Vakıflar Haftası'nın, bu yıl 'Vakıf Medeniyeti Sağlık Yılı' temayıyla, çeşitli etkinliklerle kutlanacağını söyledi. □

Vakıflar Bölge Müdürü Hüseyin Özer

BİR OKUL MÜDÜRÜNÜN KALEMİNDEN BALKAN SAVAŞI'NDA EDİRNE

Muhasara Günlüğü

Balkan Savaşı'nda Karaağaç'taki Edirne Kızlar Okulu Müdürü olan Angele Gueron, 30 Ekim 1912 ile 27 Mart 1913 tarihleri arasında tuttuğu günlüğe, aylarca kuşatma altında tutulan kentte yaşanan acıları, sivil hayatın zorluklarını anlatıyor.

► Oral Onur-Zeynep Işıldak

Angele Gueron, seferberliğin ilanından sonra Edirne'den İstanbul'a hareket eden son trenle sevdiklerini yolcu etmiş. Aynı trenle, okulda öğrenme son verildiğini bildiren 24 Ekim tarihli mektubunu da yollaması İstanbul'daki üstlerine... Gueron, 30 Ekim 1912 tarihinden itibaren de günlük tutmaya başlamış: "Şimdi boş vaktim olacak, böylelikle vatani borcumu yerine getirme fırsatını olacaktı. Dış dünya ile her türlü irtibatımız kesildi. Bugünden itibaren ceryan edecek olayları içerecek bir günlük yazmak niyetindeyim. Bu günlüğün elimize geçeceği şüpheli... Şehri terk sahnesi 27 Ekim pazar günü son trenin İstanbul'a hareket etmesiyle son buldu. Son trenle, dün kadar sapaşagömler olan genç gazilerin ve muhacirlerin

binmeleri en acıklı sahnelerden biri olmuştu. Demiryolu telgraf hattı artık çalışmıyordu... Karaağaç'taki bütün aileler İstanbul'a göç ettiler. Ben burada kalan tek kadımdım. Dışarı çıkmaya korkuyordum."
Yularında lesa alıntılar yaptığımız günlüğün ilk sayfası bu satırlarla bityor. Angele Gueron'un, 27 Mart 1913'e kadar tuttuğu günlüğünü her sayfasında, acıklı, yoksulluk, savaşın getirdiği korku ve acı var. Balkan Savaşı öncesinde Edirne'de yaşayan 17 bin Yahudi'den birisi olan Angele Gueron, aynı zamanda Edirne aşığı bir yarıştırmacı. Fırsat olduğu halde şehri terklemeyen Gueron, kuşatma boyunca yoksul ve çaresizlerini anlamaya çalışmış ve çaresizlerini anlatarak destek vermiş...
"Otuz saatir şiddetli top atışı

aldundayız." 8 Kasım 1912
"Haber, telgraf, gazete gelmedi." 9 Kasım 1912
"Bayan Roza Avigdor ile müşterek, Musevi evlerinden yaralı ve hasta askerlerimize verilmek üzere, bir reçel toplama kampanyası açıldı. Sonuç, ümidimizden üstünde oldu. Kırk okka reçel, bir top patiska bez ve kırk Fransız frangi topladık. Kırk frank ile tutan satın aldık. Bütün bu başgirişler mektupla birlikte Vali Hazretlerine takdim ettik." 10 Kasım 1912
"Sultanîye mektebinden açılan hastahanenin müdürü Hüseyin Ayı rasthane, hastahane bir diğisi atölyesi açmamı rica etti. Derhal müspet cevap verdim. Faaliyete geçen atölyede camaşır dikimekte, pansuman için gerekli malzemeler hazırlanmaktadır." 13 Kasım 1912
Angele Gueron'un günlüğünden savaş sırasında Yahudi cemaati arasında da değişimler yaşandığı da anlaşılıyor. "Resmi makamlar, Sultanîye'de açtığımız dikiz atölyesi için sanımlı takdirlarini ifade ettilerki halde, cemaatimizde beni çekemeyenler bu teşebbüsü gözden düşürmek için her türlü gayretini göstermekte. Mektebinizini, idare heyeti azası Bay İzak Barzak tatlı bir ifade ile benden Sultanîye'de açtığım atölyeyi kapatmamı rica ediyor. Bunun, Ha-hambasıllık tarafından alınan karar icabı olduğuna da ilave ediyor." 20 Kasım 1912
Kuşatma sırasında Yahudi cemaati arasında farklı tavır sergileyenler oluyor. Ancak, Angele Gueron,

savaşın vurduğu Edirne'nin ve yoksul halkın yanında yer alıyor. Dikiz atölyesini de kapatıyor.

Angele Gueron'un günlüğünün her satırında savaşın sivil halk üzerinde yarattığı korkuyu, çaresizliği görüyoruz.

"Yaşadığımız gündün daha tehlikeli oluyor. Düşman, toprakları mevzilerimizin yanına yerleştirmeye muvafak oldu. Şehri durmadan topa tutuyor. Hedef, tabyalaran cephanelikleri ve tek muhabere merkezinin bulunduğu Selimiye Camii. Dün, Kuyk semtine düşen bir bomba bazı evleri yıkıyor, gibi yer yangın çıktı. 17 yaşında bir müslüman İsaza kibet eden bomba onun garamparça yaptı... 22 Kasım 1912
"Artık, havan mermisi (obüs)

kitliği had safhada. Bir parça ekmeğe nail olabilmek için saatlerce fırın önlerinde beklemek lazım..." 2 Aralık 1912

Gerçekliğin ispatı: Ertür'ün anıları

Angele Gueron'un günlüğünden anlaşılıyor ki; bir yandan bombardıman bir yandan yokluk ve soğuk, halkı iyice ümitsizliğe sürüklemektedir. 4 Aralık'ta "Bugün resmen ateşkes ilan edildi" diye günlüğüne not düşen Gueron, kuşatmanın esesi cereğine yönelik ümitlerin giderek nasıl boş çıktığını anlatıyor. Angele Gueron'un günlüğünde yazılanlar, Hafız Kalam Ertür'ün Balkan Savaşı anılarıyla örtüşüyor. Örgenek, Ramak Ertür, ateşkesin ilanından sonra 22 Aralık'ta düştüğü nota, "Bulgar trenleri askerleri günü önünde alımsa sabah gerekerek kendi askerlerine yiyecek taşıyor. He-

taya çıkarıyor. Yokluğun, pahlınlığın, karborsanın kuşatma günlerinde asker ve halkın moralini bozan, direniş kiran en önemli etkenler olduğu görülmektedir. Kentin zenginleri karborsada satılan astronomik fiyatlı yiyecekleri alabiliyorken, yoksul kesim yiyecek de yakacak da bulamamaktadırlar. Fırınların önünde izdihab yaşanırken, asker tarafından çembere alınan fırınlara yaklaşan halk, dipçiklenmeye bile razı olmaktadır. Kenti yönetenler ise bu besleme ve işare sorununun, emirlerindeki aç askerlere çözüme zorlanır:

"Çoluk çoğunun asker cebemini yarmak için yaptığı mücadeleyi tarif etmek imkansız. Muhakkak bu zavallılar bu manzarayı yaşayın bile görüyorlar. Bu manzarayı yaşayan kahraman askerler de geçeri huzur içinde geçmiyorlar. Nitekim, günlerden bir gün, fırın önünde bekleyen bir asker bu acıklı durumdun müteessir olarak "Bu ekmeğe kavğasızdır, zavallılar ne yapmış" diyerek nobeti tertekmiş." 4 Şubat 1913

Angele Gueron, üç gündür aralıksız bombalandıklarını yazdığı 22 Mart tarihli notlarında, Edirne'nin işgalini de haber vermektedir: "Büyük olaylar öncesi hüküm süren bir sessizlik cereyan ediyor. Bulgar cemaati idarecileri aldıkları bir habere göre 6 tairuzun 26 Mart günü olağın göyler oluyor."

Gerçekten de 48 saat süren taarruzun ardından 26 Mart'ta şehri düşen Angele Gueron, günlüğünün son sayfasında "İçim kan ağlamak düşüdü bando mızka ve mayş selesi geliyor. Sarboş askerler hura tepiyor" diye yazıyor. Türk askerleri için iş üzdüğünü; "Türk askeri, neticene ne olağın bildikleri halde aludane bir şekilde şehri müdafaa ettiler. Vatan için kanlarını döktüler, şehit düştüler. Esir olmaksızın ölüme tercih ettiler. Yarık ku bu kadar fedakarlığa rağmen bu gündü bildiren düşman eline geçmesine mani olmadılar."

Günlüğünü, Bulgarların eline geçmesin diye deniz yoluyla İstanbul'a ulaştıran Angele Gueron'un son satırlarında yazdığı ve hiçbir zaman cevap alamadığı sorusu işe onun gelecekte beklenmesini yansıtmaktadır: "Bizler Osmanlı ile olan tarihi bağlarımızı koruyamayacak ve insan safesinde temiz, müşfik bir millet olduğumuzu hatırlamadan çıkarımayacağız. Ne zaman onların idaresi altına tekrar vassıvacıguz?" □

"Açlık her tarafta açıkça hissediliyor. Ekmek günde 150 gram olarak dağıtılacak, aylardan beri insanların tüne dahi alacak paraları yok. Her gün yeni yeni dilenciler tüne rüyor. Dilenmek ayıp değil. Derisi kemiğine yapışmış insanlar sokaklarda ölüyor. Bazen günde 100 kişinin öldüğü oluyor." 9 Mart 1913

ile şarapneli daha yaklaşmadan ayırt ediyoruz... Ölümler bir piyangoya dönüşü. Herkes ben olmayım, yeter ki yuğuralım sessiz sedasız diye ediyor. Bulgarların, sessiz sedasız sulh içinde yaşayan masum bir halkı, çokuk ayırt etmeden öldürmeleri vahşetin delili değil mi?" 24 Kasım 1912

"Bombardıman sürekli devam ettiriyor. Sınırların yazıldığını hissediyoruz... Dün gece Selimiye yanına bir bomba düştü. Akibetti-yim ne olacak? Tek ümidimiz kuratçı Şark ordusunun ulaşması... Zavallı yurdumuz! Ne hale geldi ve geleceği. Müteffikler bir yandan saldırırken Avrupa devletleri bir yarırdum duymakla içinde" 26 Kasım 1912

"Millet saçkın ve ümitsiz, herkes konuşmaları ikamet etmesi nedeniyle ksmen ateş altında tutulmayan Karaağaç'ta ulaşmaya çalışıyor. Çoluk çocuk, yaşlı genç, sağlamlı hastası bir insan seli gibi Karaağaç istikametine alıyor. Bugüne kadar Karaağaç'ta boş olan bütün evler şehirlen kaçanlar tarafından işgal edildi... Bulgarlar buraya göç edildikleri fark ettiler. Karaağaç'ta da ateş altında tutuluyor... Günden güne şehirde erzak azalmakta. Kazanıyor, seker, tuz ve ispirito piyasadan çekildi. Yakacak

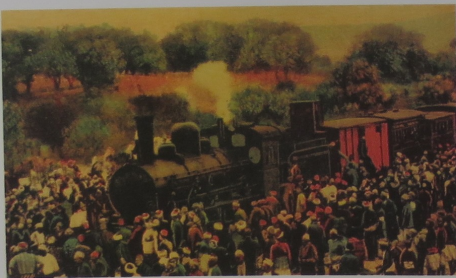
nüz teslim alınmamış kalede düşmanın böyle yiyecek geçimesi bilinem ki nasıl sıyaset?" diye yazmakta. Angele Gueron işe günlüğünün 19 Aralık 1912 tarihli sayfasına sunular yazmaktadır: "Biz zaferimizden şüphe etmeye başladık. Mütareke ile başlanılan tren seferleri, bizler yürüne düşümana yük taşıyor. Trenler, düsmına erzak ve cephane vagonları ile önumuzden geçiyor... Ahahı boyunca bükük ve sınırlı..."

Angele Gueron'un satırlarından kuşatma altındaki şehire yiyecek sıkıntısının olduğunu, özellikle yoksul kesimin açlık ve hastalaktan kırıldığını anlıyoruz:

"Yiyecek bakımından öğretmenlerin hali perişan. Bir haftadır yalnızlaşmış misli tansiyi yapıyorlar. Açlıktan bir öğretilimmi bayıldı. Bu feci durumdun cesaret olarak, a fabrikası ortaktardından Fındıklıyanında dul hanımın 8 çuval un vermesini rica sindin bulundum" 21 Ocak 1913

Rakim Ertür işe Anlatıyor Fındıklıyanların savaş sırasında tahıl ticaretini yaparak "etekleri deluşu para" kazandığını yazıyor. Her iki günlükteki bu ortuşmeler kuşatmanın Edirne halkını vurduğunu çarpıcı şekilde or-

Muhasara öncesi trenle kentli gösteren bir kartpostal

MARCHE ANDRINOPE

Unutulan Edirne Marşı

Sahafların tozlu raflarında bir asır boyunca unutulmuş bir beste Edirne arşivcileri Bülent Bankacı ve Oral Onur ile Edirne Başsavcısı İbrahim Ethem Dikmen'in girişimiyle gün ışığına çıkardık. Bugün, Adliye'nin in-ternet sitesinde ve Edirne Valiliği'nin telefonunda bekleme müziği olarak dinletilen 'Edirne Marşı'nın yeniden ortaya çıkarılmasının hikayesini, hakramanlarından dinledik...

Yer Edirne Adliyesi, burada bulunmamızın nedeni hukuki bir sorun değil. Edirne yerel tarih araştırmacıları Bülent Bankacı ve Oral Onur ile müzik eğitimcisi Gizem Karagoz'le birlikte, başsavcılık makamında, Edirne Cumhuriyet Başsavcısı İbrahim Ethem Dikmen'in konuğuyuz. Buluşmamızın amacı, yüz yıl önce yazılan bir Edirne Marşı'nın, bulunup seslendirilmesini sağlamak ve neredeyse birbirinden habersiz adam atan kişileri bir araya getirmek, kaybolan marşın yeniden piyano taşlarına dokülmesinin huk-

Gizem Karagoz,
Oral Onur,
Başsavcı İbrahim
Ethem Dikmen
ve Bülent Banka-
cı (oldan sağa)

yesini dinlemek.

Edirne Cumhuriyet Başsavcısı İbrahim Ethem Dikmen, hak ve hukukun yerine getirilmesi, adaleten tecellisi için çalışan bir hukuk insanı. Ancak Dikmen, hayata farklı pencelelerden bakan, yaşadığı kent tarihine, kültürel değerlerine duyarlılıkla yaklaşan, anlamak ve anlatmak için okuyan, inceleyen, araştıran, yazan bir kişi de aynı zamanda.

Başsavcı Dikmen, bundan iki yıl önce adliyenin internet sitesindeki yazısında, "Bir kentlinin marşı olabilir mi ya da kaç kentimizin marşı vardır?"

► Zeki Kar

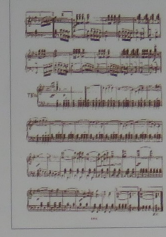
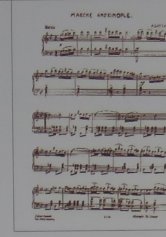
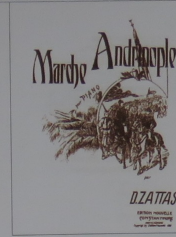
Adına marş yazılabilmesi için neler yaşamış olmalıdır o kentlinin geçmişi?" diye soruyordu. Başsavcının bu makalesi bizim de ilgimizi çekti ve kaybolan marşın, Edirne dergisinin sayfalarına konu olması da bu nedenle mümkün oldu.

Tutkuya dönüşen Edirne sevgisi

Edirne'de üç yıldır görev yapan Başsavcı Dikmen'in çoğumuzun dikkatinden kaçan bir ayrıntıyı bulup öne çıkarması, bir savcının titizliğinden daha çok, tutkuya dönüşen Edirne sevgisinin kaynaklanıyor...

Oral Onur'un 2006'da yayımlanan 'Belgelerle Edirne' adlı kitabında yer alan, resimlibir kapak ve iki sayfa notadan oluşan 'Marche Andrinople' sayfalarını gören Başsavcı İbrahim Ethem Dikmen şöyle anlatıyor: "Oral Onur'un kitabında, Adalete Kasrı ile ilgili bir belge ararken marş gördüm, beni etkiledi, ne yazık ki başkaca bir bilgi yoktu marşla ilgili. Marş yazdığı anlaşılın D. Zattas kırmıldı? Marş hangi amaçla yazılmıştı ya da yazıldı mı? Hangi olay ya da olaylar esin kaynağı olmuştu marş? Piyano için beste-lemişti ama sözleri var mıydı acaba, daha önce biliniyor muydu, yoksa ilk kez mi gün ışığına çıkartılıyordu? Bütün bu sorulara yanıt bulabilmek için harekete geçtim."

Sorularına yanıt bulmak için ça-ba harcayan Başsavcı, bugün için ihti-mallerle yetinmek durumunda kaldı-gının ifade ediyor ve, "Evet, Edirne için yazılmış bir marş var. Yaşadığı tarihsel süreçte, uğradığı işgalere, gösterdiği şanlı direnişlere ve kurtuluşlara,

Bülent Bankacı koleksiyonuna ait Marche Andrinople notaları

kıssaca tarihsel kimliğine baktığı-mızsa fazlasıyla hak ediyor adına marş yazılması bir kent olması Edirne. 1913 çıkışlı yazılmış olduğuna göre, büyük ihtimalde Balkan Savaşı'nda, işgal edilip, geri alınan Edirne'nin kurtuluşu için yazılmış olduğuna düşünüyorum" diye anlatıyor marşla ilgili görüşlerini.

Dikmen, "Balkan Savaşı'ndan sonra kurtuluşun konuşulduğu bir Edirneli tarafından yazılmış ya da yurt dışında yazdırılmış olabilir. Yine büyük olasılıkla bugüne kadar çok biliniyordu. Ya da dinlenmeye hazır hale getirilmemişti veya kamuoyu ile paylaşılmamıştı" diyerek tahminlerini sıralıyor. 1913'te yazılan marşın, art arda yaşanan savaşlarda tozlu çekme-celerden unutulmuş olabileceğini de sözlerine ekliyor.

Beste Paris'ten İstanbul'a dönüşür

Çocukluğu Kaleici'nde geçen Bülent Bankacı, Boğaziçi Üniversitesi mezunu, makina mühendisi. Uzun yıllar IBM şirketinde çalışan Bankacı Şimdi Özyeğin Üniversitesi'nin genel sekreteri. İstanbul'da yaşayan Bülent Bankacı'nın evi, yıllardır topladığı Edirne belgeleriydi. Eski kartpostal ve belge toplama merakı da ona, kayıpederi Cüneyt Kurt'tan geçmiş.

Edirne koleksiyoncusu Bülent Bankacı, Edirne Marşı'nın, İstanbul'da Nouvelle Edition yayınevi tarafından basılan 1913 tarihli nüsha-sını 1997 yılında Paris'te bulmuş.

Marche Andrinople'i nasıl bulduğunu Bülent Bankacı şöyle anlatıyor: "1995 yılında IBM'in Brüksel'deki eğitim merkezinde görevliydim. Boş vakitlerimde Avrupa'nın çeşitli şehir-lerine gidip müzihalere katılıyordum. Edirne ile ilgili kartpostalı, eski bel-

geler topluyordum. Bu yıllarda çok sayıda Edirne kartpostalı topladım. Bunlar İstanbul'a giden Avrupalıların İstanbul'da postalandığı kartlardı. 1997 yılında Paris'e gitmiştim, bir efemera müzayedesini dolandırken Edirne Marşı'nı buldum. Eğer buldum buldu. 150 dükkam gezdim ve birden o kışma çıktı, müzice gibi. Yanılmıyordum, pazarlık bile etmeden 40 Frank verip satın aldım."

İstanbul'da bestelenen marşın basılmış notalarının Paris'e nasıl git-tiği bilinmiyor. Bankacı ya göre belge 'nadir' müzayedeye eserleri arasında. "Çünkü fazla sayıda olmuş olsaydı, başka müzayedelerde makala orta-ya çıkardı" diye. Belge, uzanıyor Yürük Bankacı'nın arşivinde edirne diruruyor.

Oral Onur yayımladı

Edirneli yerel tarih araştırmacısı ve arşivcisi Oral Onur, 2005 yılında, Bülent Bankacı'nın arşivindeki Edirne Marşı'nı, hazırladığı 'XVI' ve XX. Yüzyıla Belgelerle Edirne' kitabında yayımlamak isteyince, Bankacı da seve seve veriyor. Onur, yıllardır belge topladığını ilk kez Edirne Marşı'na rastladığını, marşın ilginç bulduğunu için yayımladığını söylüyor. Oral Onur, marşın Edirne'ni geri almasıyla ilgili olarak sipariş edip, bestelendiği ka-nısında...

Ve beste seslendirilmiştir

Başsavcı İbrahim Ethem Dikmen, Bülent Bankacı'nın Paris'te bulduğu, yıllar sonra Oral Onur'un bir kitabına bastığı Marche Andrinople'i notaların piyano taşlarına dokülmesinde ısrarı davranıyor. Bu konuda, özel kalem müdiresi Ayşe Hanım'ın kızı müzik öğretmeni Gizem Karagoz devreye giriyor.

Başsavcı Dikmen'in marşın ses-

lendirilmesi ricası üzerine, Anadolu Güzel Sanatlar Müdürü Murat Özden Uluç ile birlikte marşın notaları bil-gisayara aktararak, kağıt üzerindeki notalar, piyanonun taşlarında halka buluyor. Titiz ve yorucu bir çalışma sonunda Edirne Marşı nihayet din-lenilebilecek hale geliyor. Trakya Univer-sitesinde Edirne Marşı'nı öğreten elemani olan Gizem Karagoz, marş formundaki bestenin, 3/4'lük bir eser olduğunu ifade ediyor.

100. yıldın Balkan Savaşı'nın simgesi olabilir

Tarihin tozlu çekmecelerinde unutulmuş Edirne Marşı, tarihe ve kültüre göndül veren ve birbirinden neredeyse habersiz çalışan kişilere yeniden hayat buluyor. Eser, şimdiki Edirne Adliyesi internet sitesinde ve Edirne Valiliği telefon santralında dinlenebiliyor.

Başsavcı İbrahim Ethem Dikmen, marşın yeniden düzenlenmesini, marşın öyküsüne, ruhuna uygun söz-ler yazılarak Edirne'ye mal edilmesini istiyor. Kayıp Edirne Marşı'nı yeniden caldırarak gün ışığına çıkmasını sağ-layan tarih ve kültür tutkunu Başsavcı Dikmen, marşın Edirne'yle özdeşle-tirilip, simgesel hale getirilmesi gerek-tigini görüşünde.

2012'de Balkan Savaşı'nın 100. yılı dolayısıyla, Hıdırlık Tabyası'da Balkan Savaşı Tarihî Müzesi yapıla-cağın hatırlatılan Dikmen, "Bu marş da o proje içinde hayat bulacak. Tarih bilincinin gelişmesine katkı sunabilir. Edirne'nin tanıtımında simgesel bir rol oynayabilir" diyor. Edirne tutku-no marş girişimcilerinin şimdiki be-neferi, yüz yıllık 'Marche Andrinople'in Edirne Marşı olarak her yerde çalmp dinlenebilmesi. □

Bedesten Çarşısı'nın Dünü-Bugünü

Tarihi kent merkezinin çekirdeğinde yer alan yapılardan biri olan Bedesten, 600 yıldır Edirne'nin ticaret hayatında rol oynuyor. Kubbelelerin, kumaş tüccarlarının haykırıları, araba koşum takımlarının şıngırları ve mücevher borsacıların sesleri yankılanan çarşı, günümüzde tarihi kimliğinden uzak, sönik bir alışveriş mekanı...

Edirne'nin tarihi kimliğini yansıtan en eski yapılarından birisi de Bedesten Çarşısıdır. Sultan Çelebi Mehmet'in, Eski Cami yanında, ona vakfiye olarak iş ettirdiği çarşı, tarihte gözde bir ticaret merkeziydi. Altı asırdır kent merkezindeki ticaret etkinliğinin simgelerinden olan Bedesten, Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nce kapsamlı bir restorasyondan geçirdi ama eski günlerindeki canlılığına kavuşamadı.

Bedesten Çarşısı'nın yönetimi ve bir demek çatısı altında birleşen esnafı, çarşıdaki ticaret yaşamının binanın tarihi kimliğine uygun olarak canlandırılması için çaba gösteriyor. Bu çalışmalarla değişmeden önce tarihi çarşının geçmişine bir bakılam. Fetret döneminin sancılı ortamında, dağılma tehlikesi altındaki devleti yeniden inşa etme çabasının sonucu olarak, Bursa'daki yaklaşımla

kentin merkezinde antsal bir külliye yapıldı. Birbiryle taht için savaştan gelen bezzazistan sözüğünden gelir. Kubbeleleri, kalın duvarları ve dikdörtgen planıyla sade bir yapı tipi olan bedesten, içindeki canlılık ve hareketli alışveriş yaşamıyla canlılık kazanır.

Bezzazlar Pazarı'ndan Bedesten'e

Osmanlı kent merkezi, ulucami-ler yanında arasta, taşhan, bedesten ve çevresindeki dükkanlarla hareketli ticaret hayatının sürdüğü kentin en kalabalık bölgeleridir. Değerli kumaş ve malların satılması için sağlanmıştırlığı kagir yapı olan bedesten, kumaş satılan çarşı ya da çarşıların

► Zeki Kar

kumaş satılan bölümüdür. Bezzazlar pazarı veya bezzazlar çarşısı anlamına gelen bezzazistan sözüğünden gelir.

Kubbeleleri, kalın duvarları ve dikdörtgen planıyla sade bir yapı tipi olan bedesten, içindeki canlılık ve hareketli alışveriş yaşamıyla canlılık kazanır.

Edirne Bedestenine, erken Osmanlı döneminde bedestenlerle aynı yapı özelliklerinde inşa edilmiş, Mimarın, Eski Cami'nin de mimarı olan Konyalı Alaattin'dir. İnşa kitabesi bulunmayan yapının 1897 tarihinde ait bir oranım kitabesi vardır. Binanın 1417-18 yıllarında inşa surede inşa edildiği sanılıyor.

4x78 metre boyutlarında uzun dikdörtgen yapı, 14 kubbe ile örtülüdür. Yüksek kubbeleleri üzerindeki filizgüzel delikleri çarşı için aydınlatılmasına destek olan. İki kademeli cephede önde dükkanlar dizisi, arkada kubbe duvarları yükselir. Ortada yükselen duvarlara açılan 18 pencere, çarşı için aydınlatır. Dış cephede 54, iç mekanda ise 36 dükkan bulunur. Küfeki taşı ve tağla malzemeden inşa edilen çarşının, dört cephesinden açılan dör kapısı var.

Bedestenin en önemli özelliği, iç dükkanlarda malzenlerin ve malzenlerle nişlerin bulunmasıdır. Bu malzen ve nişlerde çarşıdaki ticaretin gelişmesine paralel olarak, kumaşlar, değerli eşyalar ve mücevherler satılmaktadır.

Ticaret Merkezi Edirne

Bedesten tarihte gözde bir ticaret merkeziydi. Edirne'yi ziyaret eden Evliya Çelebi, Bedesten Çarşısı'nda elmas ve mücevherlerin satışığı Mısır hazinesi değerinde olduğunu ve çar-

şının almış gece bekçisi tarafından korunduğunu yazar.

Bedesten Çarşısı, 1717'de Edirne üzerinden yolculuk yaparak İstanbul'la gelen İngiliz elçisinin eşi Lady Montagu'nun mektuplarına da konu olur. Bedesten'den, "Burası sütunlar üzerinde inşa olmuş, burada atlar için koşum satılıyor, hepsi de sırmalar ve elmaslarla dolu, insan bu çarşıya girenken gözleri kamaşıyor" diye söz eder.

Başkent kimliğiyle gelişen Edirne, yüzyıllar boyunca Osmanlı'nın ekonomik ve ticaret bakımından en önemli kentlerinden biri olur. Bedesten Çarşısı'nın da Edirne'nin zengin ve canlı ticaret ortamında gözde bir alışveriş merkezi olduğu yadsınmaz.

Bedesten Çarşısı Geleceğini Arıyor

Geçmişin ihtişamı çarşısı, mimari özelliklerini koruyarak günümüze kadar sağlam uluşar. Zaman zaman yapıların restorasyonları, eserin özgün-

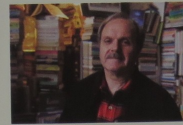
lüğü, büyük ölçüde korunur. Ancak Bedesten'in talihi biraz da Edirne'nin tarihinin benzer. Altı yüzyıldır fiziksel varlığını koruyarak günümüze gelen tarihi yapı, geçmişin renkli ve hareketli ticari yaşamından hayli zara. Kalın duvarlarını ve kubbelelerini yankılanan kumaş tüccarlarının haykırıları, at koşumlarının şıngırları ve mücevher borsacılarının seslerinden esir çevir.

Etrafını çeviren, Lüleçiler, Kuyumcular, Haliciler gibi sokak adları eski kimliği halleden izler taşın da Bedesten'in bugünkü esnafını fast-food'cular ve tuhafiyeciler oluşturuyor. Öğrenci ve asker yoğunluğu, yiyecek ve asker malzemesi satan dükkanların sayısını artırmış. Ancak esnaf işlerden memnun değil. Bu yankınan ekonomik kriz de yakından ilgisiz yok. Bedesten, geleceğini turizmde arayan bir kentin merkezinde, önden geçip giden turist kafilelerini seyrederken, esirin geleceğini

yeni bir yön vermek zorunda.

Orgütlenerek bir demek kuran çarşının esnafı alan zamanı farkında. Bedesten Çarşısı Yarıdımına ve Dayanışma Derneği, çarşının tarihi kimliğine uygun olarak geçmiş canlılığına kavuşması için çalışmalar yapıyor. Çarşı yönetimiyle birlikte yapılan çalışmalara, Bedesten'in tanıtılması, turizme yönelik işletmelerin açılış kazanması hedefleniyor.

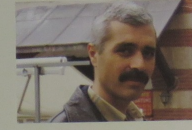
Bedesten Çarşısı, Edirne'nin tarihi kimliğini simgeleyen eserlerden biri olarak, turizme hizmet edecek nitelik kazanması için başta Vakıflar olmak üzere yetkililerden destek bekliyor... □

Resul Açkel (Sahaf)

Mergül Türksoy (Hediyelik Eşyacı)

Hakan Fındıklı (Çarşı Yöneticisi)

Çarşıda yöresel özellikle ürünler satılmak, turist geliyor. Çarşının ortak kullanım alanlarında Edirne değerlerini içeren sergiler, ve etkinlikler düzenlenmektedir. Tanıtım çok önemli. Turistler buraya uğramıyor, halbuki muksun özürsüzemesi için çarşının içine girilmesi, görülmeli. Çarşıda turizme hizmet edecek ürünlerin satılması teşvik edilmeli. Binanın sahibi devlet, bu konuda yönlendirme yapabilir. Her şey para değildir. Bu çarşı, piyasası değeri olan bir nesne olmanın ötesinde bir değer. 50 lahmacun dükkanı açarak bir değer üretilemez. Yiyecek-içecek mekânlarının yanında, baharatçı, halıcı, sahağı gibi turizme hizmet edecek dükkanlar açılmalı.

Daha önce tuhafiyecilik yapıyorlardık, fakat çorap satarak kirayçı çıkarmaktayız. Turistlere sevilmemek için hediyelik eşyalar ürettik. İşlerim açıldı, artık dükkanına turistler geliyor. Meyve sabunu, aynalı süpürge, yöresel şekerleme çeşitleri gibi hediyelik eşyalar satıyoruz. Turizm ancak hazret getiriyor, daha çok Kırkpınar zamanında işler iyi gidiyor. Fakat artık 12 ay turizme hizmet verilebilir. Bunun için tanıtım desteği istiyoruz, turistler da görüncü. Selineyi'yi değil, burayı da sağdır. Bedesten 600 yıllık bir çarşı, turist buraya da gelmeli.

Bedesten tarihtekinin aksine, bugün tuhafiyeci, kırtasiyeci, çorapçı gibi küçük esnafın bulunduğu bir yer. Edirne'nin tarihinde yıldızı parlayan çarşı, bugün yatırıma muhtaç. Burada 100 dükkan var, fakat en az 50'si devretmek istiyor. Çarşıda kuyumcu, halıcı ve hediyelik eşya dükkanları açılmalı. Kapalı çarşının gölgesinde kaldık, turistler Eski Cami'den Alipaşa Çarşısı'na geçiyor. Biz ancak Edirneliye hitap ediyoruz. Çarşı yönetimi olarak tanıtıma ağırlık vereceğiz. Bir tanıtım CD'si hazırladık, turizmcilere göndereceğiz. Vakıflar, valilik ve belediye, çarşının turizme hizmet edecek doğrultuda açılım yapmasına destek olmalı. Dönerci ve askeri malzeme satan dükkanların artışı çarşıya izin verilmeli. Bedesten Çarşısı'na sahip çıkalım, herkesten medet umuyoruz.

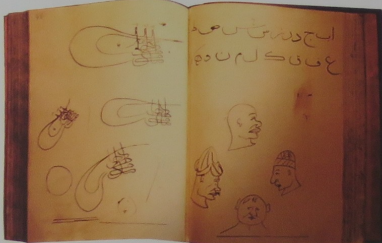

EDİRNELİ FATİH

SULTAN II. MEHMET

30 Mart 1432 Pazar günü Edirne'de, Selimiye'nin yakınındaki Saray-ı Atik'te dünyaya geldi. İlk kez 12 yaşında tahta çıktı. İlk iki hükümdarlık deneyimi kısa sürse de 19 yaşında kesin olarak Osmanlı padişahı oldu. 21 yaşında İstanbul'u fethederek Osmanlı Devleti'ni imparatorluğa dönüştürdü. Dünya onu 'Fatih Sultan Mehmet' adıyla andı...

Fatih'in çocukluk defterine çizdiği karalamalar. (Topkapı Sarayı Müzesi)

Edirne Sarayı'nda bir pazar günü sabaha karşı doğan bebek şehzadeyi, dedesinin adı verildi. Mehmet, Sultan II. Murat'ın üçüncü oğlu olarak doğmuştu. İstanbul'u fethedip, dünyanın en güçlü hükümdarlarından biri olacağı kimse tahmin edemezdi...

Adını Acem efsanelerindeki 'cennetkuşu'ndan alan annesi Hüma Hatun hakkında yeterli bilgi yok. Kimi tarihçilere göre, İtalyan, kimine göre Yahudi, Franz Babinger'e göreyse bir köle idi. Bazı Osmanlı tarihçilerine Fransız bir prenses olduğunun yazır. Bir vakfiyede, "Hatun binti Abdullah", yani Abdullah kız'

olarak adı geçer; Abdullah isminin din değiştirenlere verildiğinden yola çıkılarak, gayrimüslim kökenli olduğu ifade edilir.

Şehzade Mehmet'in kişilik özelliklerini ne kadar anne tarafından aldığı belirsiz, ancak Edirne Sarayı'nda geçirdiği renkli çocukluk döneminin, kişiliğini ve yaşamını önemli ölçüde şekillendirdiği açık. Süat annesi Deye Hatun ise Türk.

Mehmet'in Osmanlı sarayındaki eğitimi, her şehzadeninki gibi çok sık ve disiplinlidir. Sinirli, dik kafalı ve ögüt almaya sevmeyen Mehmet'in, derslerden çok, savaş sanatına ilgi duyduğu, sultanın, genç şehzadenin eğitimini dönem tanınmış hocalarına emanet ettiği bilinmektedir. Hoca Molla Gürani'nin, sultan babasının talimatı üzerine, ders çalışmak istemeyen şehzadeyi sopayla yola getirdiği bile söylenir. Mehmet, matematik, tarih, edebiyat ve yabancı dil alanında iyi bir eğitim alır. Molla İlyas ile Molla Sinan da Fatih'in hocalarındandır.

Bugün Topkapı Sarayı'nda bulunan "Fatih Sultan Mehmet'in Çocukluk Defteri"ne çizdiği karalamalar, daha çocukken, onun "Doğru'nun ve Batı'nın hükümdarı olacağı'nı alameti" olarak yorumlanır.

Darı's saltana Edirne

Sultan II. Murat dönemi, Edirne'nin gerçek bir başkent kimliği

kazandı, askeri başarıların ekonomik ve sosyal hayatı geliştirdiği bir zaman dilimidir. Şehir, birbiri ardına yapılan antsal eserlerle donatılır. Bu devirde Edirne, "Darı's saltana" unvanını kazanır. İki şehzade, Alaattin Ali ile Mehmet'in sünnet düğünleri 1439 yılının sonbaharında Edirne Sarayı'nda yapılır. Art arda kazanılan zaferlerden sonra yapılan bu sünnet şölenine, Doğu'dan ve Batı'dan pek çok önemli konuk davet edilir. Bilim adamları ve ozanların da çağrıldığı bu şenlikte çeşitli gösteriler ve eğlenceler düzenlenir.

Edirne Sarayı, 1450'de de genç şehzade Mehmet'in, Elbistan Beyi'nin kızı Sitti Hatun ile evlendiği düğüne ev sahipliği yapar. Osmanlı tarihindeki en uzun düğün olarak bilinen bu düğün şenliği uç ay sürer. Kaynaklara göre bu şenlikte eğlence ve gösterilerin yanı sıra sanat ve edebiyat toplantıları ve halk gösterileri de yapılır. Şehzade, Sitti Hatun'dan önce de ilk oğlu Bayezit'in annesi olan Gülbahar Hatun ile evlenmiştir.

Saltanatın tek varisi

Osmanlı sultanları, muhtemel varisleri olan oğulların eğitilmek üzere Anadolu'ya gönderirdi. Babası ve amcaları arasında yıllarca süren taht kavgalarını unutmayan Sultan II. Murat, evlat acısını da derinden yaşadı. Önce ortanca oğlu Ahmet, sancak beyliği yaptığı Amasya'da 1437 yılında ölüyor. 1443'te ise büyük oğlu Alaattin, Karaman seferinden Amasya'ya döndükten sonra, tam aydınlatılmama bir şekilde vefat eder. Bu yıkım Sultan Murat'ı sarsar, Mehmet'ten başka oğlu kalmamıştır.

Şehzade Mehmet, 1443'de 11 yaşında, devlet yönetimini öğrenmek üzere Manisa'ya sancak beyi olarak gönderilir. Geleneklere göre annesi ve hocaları da ona eşlik eder. Ancak çocuk sultanı, daha büyük görevler beklemekteydi: Bir yıl sonra, 12 yaşında Osmanlı tahtına çıkar.

Ağabeyinin ölümü üzerine, Manisa'da sancakbeyi olan şehzade Mehmet, Edirne'ye çağırılır. Macarlar anlaşma yapar II. Murat, 1444 Haziran'ında Karamanoğlu'na ders vermek üzere sefere çıkar.

Karamanoğlu Beyliği'ne ait topraklarda taş üstünde taş bırakma ▶

Fatih'in Edirne'de tahta çıkışı (Hünername)

Sultan Murat'ın dönen talih

Balkanlar'da alınan bir dizi askeri başarısızlığı, Edirne Sarayı'ndaki iktidarı çekişmeleri izler. 1439'da Belgrad kuşatmasının sonuç vermeyişinin ardından, Osmanlı kuvvetleri Hunyadı Yanoş komutasındaki Macarlar, Hermanşta'de Vazağ'da yenilir. Bu iki zaferden cesaret alan Macarlar, kral Ladislas yönetiminde, geç katılımlı bir haçlı orduyu kurup Osmanlı üzerine yürür. 1443'tün Kasım ayında, Morova Savası'nda Osmanlı ordusu bozguna uğrar. Balkanlar'ın gineyine ilerleyen Haçlı ordusu, Sultan Murat'ın ordusuna, İzli'de Yalvaç'taki savaslarda da Anadolu'da Edirne'ye geri çekilir. Diğer yandan, Haçlılarla ittifaklığı yapan Karamanoğlu da Anadolu'da Osmanlı topraklarına saldırır. Murat, irtisızlık ve krizden bir şekilde Edirne'ye döner. Türkler, Haçlılar karşısında aldığı yenilgilerden sonra, 12 Temmuz 1444'te Sege-din Anlaşması'nı imzalayarak barış yapar.

yan II. Murat, Edirne'ye dönme kararında. Taht, oğlu Mehmet'e bırakarak Bursa'ya çekilir. Fakat ne Edirne Sarayında, ne de Balkanlar'da salı durulmaz...

Cocuk padişah

12 yaşında Edirne'de tahta oturan çocuk padişaha Zaganos Paşa lalalık yapar. Başvezir Çandarlı Halil Paşa, Kazasker de Molla Husrev'dir. Ancak paşalar arasındaki anlaşmazlık ve nüfuz gelişmesi iyice su yüzüne çıkmıştır.

Sultan Murat'ın sıkıntılı bir dönemde, tahttan çekilmesi Edirne'de korku uyandırır. Haçlı ordusu karşısında alınan başarısızlıklar nedeniyle kentte göçler başlar. Edirne olası bir Haçlı saldırısına karşı hazırlanmaktadır.

Ote yandan, Seginin Anlaşması'ndan on gün sonra, Papa'nın etkisiyle Macaristan barış anlaşmasını bozar. Yeniden oluşturulan güçlü bir Haçlı ordusu, Murat'ın Anadolu'da olmasını ve tahta 12 yaşında bir çocuğun bulunmasını fırsat bilerek, Osmanlıları Rumeli'den atmak üzere yola çıkar.

Baba ölünce taht değişikliği

Fatih'in İstanbul'un fethi için Edirne'den yola çıkışı. (Hısan Rıza, 1898, İstanbul Deniz Müzesi)

Çandarlı Halil Paşa, Murat'ı tekrar tahta getirmek için bu durumu kullanır ve II. Mehmet'e, yaklaşan Haçlı tehlikesine karşı, babasının ordu- nunu başına geçmesi için davet ettirir. Murat, Anadolu'daki ordusunu, Çanakkale Boğazı düşman kadırgaları

Hükümdarlık değişikliği yapılabilecek, Sultan II. Mehmet'in bir av partisi için saraydan ayrıldığı sırada, babası Murat tahta geçirecek, Mehmet ise Manisa'ya gönderilecekti.

tarafından tutulduğu için, Ceneviz gemilerine ücret ödeyerek, Anadolu Hisarı'ndan, Rumeli yakasına geçti.

Murat, saraya gitmeyip, başkomutan sıfatıyla, doğrudan Varna'ya gelmiş olan Haçlı ordusunun üzerine yürür. Kayıtlara göre, Murat'ın bulunduğu merkez ordusunun önünde bir mızrağın ucuna Seginin

Anlaşması'nın metni takılmıştı. 10 Kasım 1944 Salı günü yapılan Varna Savaşı'nda, Türkler, kendilerinin sayıca fazla olan Haçlı kuvvetlerini yener. Varna zaferi, Osmanlı'nın önceki başarısızlıklarının etkilerini ve Hristiyanların Türkler'i Avrupa'dan kovma umudunu siler.

Varna Savaşı'nın ardından, bir süre Edirne'de kalarak hükümdarlık yapan II. Murat, Çandarlı ve diğerlerinin itirazlarına rağmen, yeniden Manisa'ya döner. Sultan Mehmet'in ikinci hükümdarlığı yine uzun sürmez. Savaş yarılsı Zaganos Paşa ile Çandarlı Halil arasındaki gerilim giderek turmanır.

Buçuktepe isyanı bu dönemde çıkar. Yeniçeriler, alüderlerinin artırımsız isteği saraydan reddedince, Rumeli Beylerbeyi Şahabettin Paşa'ya öskelenerek yangın çıkarır. Gözü dönmüş yeniçeriler, kentin en yüksek tepesine çıkarak isyancı sürdürür. II. Mehmet bunun üzerine, yemyemlerini yarmak üzere arttırır. Tepe, bu olayın ardından Buçuktepe adıyla anılır.

Bucak artışı, gerilimi önlemeye. Halil Paşa ile leri gelenlerden bir grup, Murat'ı yeniden Edirne'ye getirmek üzere, Saruca Paşa'yı, Manisa'ya gönderir. Hükümdarlık değişikliği yapılabilecek, Sultan II. Mehmet'in bir av partisi için saraydan ayrıldığı sırada, babası Murat tahta geçirecek, Mehmet ise Manisa'ya gönderilecekti.

Tarhiçler, bu olay üzerine II. Mehmet'in, iki kez tahttan inmesini

yal olarak Halil Paşa'ya iyice kin bağladığını ve İstanbul'un fethinin ardından Çandarlı'yı idam ettirdiğini yazar.

Sultan II. Murat, üçüncü hükümdarlığı döneminde, Yunanistan ve Arnavutluk'a seferler düzenler, Mora ve Korint'i alır. Son büyük zaferini ise, 1448 Ekim'i'nde, Varna yenilgisinin izlerini silmek isteyen Hunyadi Yanoş komutasındaki 90 bin kişilik Haçlı Ordusunu, İkinci Kosova Savaşı'nda bozguna uğratarak yaşar.

Mehmet, babasının 3 Şubat 1451'de, 48 yaşında vefatından 18 gün sonra, üçüncü kez ve artık kesin olarak Osmanlı tahtına oturur. 19 yaşındaki genç padişah, vezirizaten Çandarlı Halil Paşa'yı görevinden almaz, iktidardaki gücünü arzulara katar, onunla iyi geçimiyi düşünür. Çünkü aklında İstanbul'u fethetmek vardır.

Edirne, gelecekteki Osmanlı başkentini fethetmeye hazırlanmaktaydı. II. Mehmet, 1453 kişni kuşatmanın planlarını yapıp geçirtir. İstanbul surlarını döven, o güne kadar görülmemiş büyüklükte toplar Edirne'de dokülar 6 Nisan 1453'ten, 29 Mayıs'a kadar elleri dönün süren Konstantinyeni kuşatmasında, Orta Çağ'ın en güçlü istikbalcanları olan kent duvarları bu toplarla yıkılır.

Edirneli genç Fatih, payitahtı Edirne'den İstanbul'a taşımaya olna da, Rumeli'ye sefere çıkan ordular yine bu şehirden kalktı, padişahların özel ilgisiyle de şehir daha da büyüdü. Edirne ve İstanbul arasındaki ilişki, iki kentin birbirine 'kapı'lar açmasıyla gelişti. Edirne'deki İstanbul'kapı, İstanbul'daki Edirne'kapı da bu kopmaz işbirliğinin simgesi oldu. □

Derleyeni: Zeki Kar

Kaynakça:
I.H. Uzunçarşılı: Osmanlı Tarihi Cilt III, TTK 2003
Franz Babinger, Fatih Sultan Mehmet ve Zamanı, Oğlak 2003
Sina Akşin, Osmanlı Devleti 1300-1600, Cem, 2008
Özdemir Nurku, Edirne Şenlikleri, Edirne, Kültür Bakanlığı 1993.

Edirne's Fatih (Sultan Mehmed The Conqueror)

He was born in Saraya-Alik near Selimiye in Edirne on 30 March 1432. He was enthroned first time when he was 12 years old. Although his first two rulership experience were short lived, he became Ottomans Sultan finally when he was 19 years old. He conquered Istanbul at the age of 21 and transformed Ottomans State into an Empire. World famous him as "Fatih Sultan Mehmet" (The Conqueror).

At that moment, no body could imagine that he would be enthroned three times, conquer Istanbul and become world's one of the most powerful ruler. There is no sufficient knowledge about his mother Hüma Hatun who took her name from "paradise bird" in Iran legends. According to some historians, she was Italian, to some, a few and according to Franz Babinger she was a slave. Some Ottoman historians however writes that she was a French princess. In a historic literature she is stated as "Hatun binti Abdullah" meaning Abdullah's daughter and considering that name Abdullah was given to those changing their religion, she was thought to be nonmuslim origin.

It is not clear how much Prince Mehmet acquired his personality traits from his mother side, however, it is obvious that his colorful childhood period in Edirne Palace configured his personality and his life to a great extent. His wet nurse Daye Hatun was a Turk.

Mehmet's training in Ottomans Palace was tough and disciplined as every prince.

It is known fact that temperamental, stubborn and nonconformist Mehmet was more interested in art of war rather than his classes and the Sultan entrusted young prince's training to reputable teachers of its period. It is a rumour that his teacher Molla Girani, upon instructions of his sultan father, made prince, who was not interested in his classes, straghtened up with a stick. Mehmet received good education in mathematics, history, literature and foreign language. Molla İlyas and Molla Sinan were Fatih's teachers too.

Rough drafts he drew in "Childhood Notebook of Fatih Sultan Mehmet" available today in Topkapı Palace are indicated as a sign that even he was a child he would be the ruler of East and West □

FATİH'İN KRONOLOJİSİ

30 Mart 1432: Edirne'de doğdu.

1443: Manisa seferi beylğine gönderildi.

Ağustos 1444: Tahttan çekilen babasının yerine 12 yaşında hükümdar oldu.

Kasım 1444: Babasını Varna Savaşı'nda orduyu komuta etmek üzere davet etti.

Aralık 1445: Edirne'de ikinci kez tahta çıktı.

Mart 1446: Edirne yeniçerilerin isyanı, Buçuktepe olayı. Tahtı tekrar babasına bırakarak Manisa'ya gitti.

18 Şubat 1451: Üçüncü kez Edirne'de tahta çıktı.

1451: Karaman seferi

Temmuz 1452: İstanbul Boğazı'nı Rumeli Hisarı'yı yaptı.

Kış 1453: Urban'ın yaptığı top Edirne'de denendi.

23 Mart 1453: İstanbul'un fethi için Edirne'den yola çıktı.

6 Nisan 1453: İstanbul kuşatması başladı.

29 Mayıs 1453: İstanbul'u aldı.

Haziran 1455: Sırbistan'ın alınması

Temmuz 1456: İkinci Belgrad kuşatması

Mayıs 1458: Mora'nın alınması

1463: İkinci Mora seferi

Ocak 1466: Enez ve Ege adalarını almması

1460: Amasra'nın alınması

26 Ekim 1461: Trabzon'un alınması

1462: Eflak seferi

1463: Bosna'nın alınması

1464: Hersek'in ilhaki, ikinci Bosna seferi

İlkbahar 1465: Birinci Arnavutluk seferi

İlkbahar 1467: İkinci Arnavutluk seferi

11 Ağustos 1473: Otlukbeli Savaşı, Akkoyunlu Uzun Hasan'ı yendi.

İlkbahar 1476: Bogdan seferi

1477: Kın Hanlığı'nın Osmanlı nüfuzu altına girmesi

İlkbahar 1478: Üçüncü Arnavutluk seferi

1479: Gedik Ahmet Paşa'nın İtalya seferi

3 Mayıs 1481: Gebze'de vefat etti.

Suların Kıyısındaki Edirne

Şehirler sularla güzeldir, sular da şehirlerle... İster deniz olsun ister göl, ister küçük bir akarsu, ister coşkuyla akan bir nehir... Su kıyısındaki kentler hep yaşanacak şehirlerdir. İnsanlık tarihi suların tarihidir aslında. İnsanlar suya koşmuşlardır, suya sığınmışlardır. Onun kıyısında kendilerini yaşama daha yakın hissetmişlerdir.

Derler ki dünyanın en güzel kentleri nehir kenarlarında olanlardır.

Nehirler bir gerdanlıktır şehirleri saran. Nehirler hayattır. Nehirler kentlerin süsüdür.

Çünkü sular ve nehirler bereket demektir. Bereket de bitkilerin, hayvanların ve insanların, yani bir cümle yaratığın varlık nedenidir.

Edirne de nehirlere yaslanan bir kenttir. Onun kenarında kurulmuştur, bu şehri ilk kuranlar akıp giden suyun

gücüne sığınmıştır.

Edirne'yi tanımlamak için çok şeyler söylenebilir.

Edirne bir payitahttır, Edirne Balkanlar'ın merkezidir, Edirne kültürlerin ve dinlerin buluşma noktasıdır, Edirne çağdaş ve modern bir şehirdir...

Ama bunların en önemlisi Edirne, "suların bulunduğu kenttir" ve bu kimlik hepşinden çok kendisine yansımaktadır.

Çünkü sular olmasaydı ve üç nehir Edirne'de birleşmeseydi Edirne olmazdı. Sular olduğu için Edirne var.

Edirne'yi küçük bir kasaba şeklinde kuran Odrislerin, üç nehrin bulunduğu bu bereketli toprakları yurt edinmeleri sular sayesinde.

Sular olduğu için bu şehir büyümüş gelişmiştir. Suların buluşması gibi dinler ve kültürler de yüzyıllar boyunca bu topraklarda buluşmuştur.

Sular bu şehirde ticareti arttırmış, şehre zenginlik getirmiştir. Nehirler bu kente mal taşımıştır, mal alıp götürmüştür. İnsan taşımış, insan alıp götürmüştür.

Nehirlerin karşı kıyıları vardır. Bu nedenle özlem vardır, ayrılık vardır. Karşı kıyıları ulaşmak için güzelim taş köprüler yapılmıştır.

Şiirler, şarkılar söylenmiştir şehirleri butanleyen nehirler için.

Nehir kenarlarında kurulan kentler çok şanslıdır. Edirne iki kere ve belki de üç kere şanslıdır.

Tunca ve Meriç, şehrin içinden geçmektedir, Arda şehre çok yaklaştığında Meriç'e güç vererek onun

►Yazı-Fotograf: Enver Şengül

arkadaşlığında yolculuğunu sürdürür.

Edirne ve sular tarih boyunca öyle iç içe olmuşlar, öyle birbirini etkilemişler ki masallar ve efsaneler söylenmiştir onlar için ve bu efsaneler dilden dile günümüze kadar ulaşmıştır.

Orpheus- Eurydike Aşkı

Ne zaman Meriç Nehri'nin insanı dinlendiren akışını seyre durursanız, o sessizlik içinde çok uzaklardan bir müziğin tınlarını duyar gibi olursunuz.

Derler ki o uzaklardan gelen lir sesi Trakyalı ozan Orpheus'un, büyük aşkı Eurydike için çaldığı acılı nağmelerin sesidir.

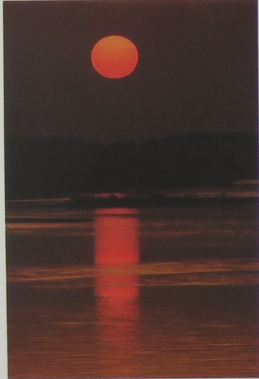
Mitolojinin en önemli efsanelerinden biridir Orpheus- Eurydike aşkı ve Edirne'nin içinden geçen Meriç Nehri bu efsaneye ev sahipliği yapar:

Orpheus, Trakya Kralı Oiağros'un oğludur. Ölümüleri içinde onun gibi güzel lir çalan biri daha yoktur. Lirini eline alıp çalmaya başladı mı, dağlar, taşlar, ağaçlar yerinden kalkar, onun çevresinde toplanır, bütün canlılar; kurdu, kuzusu, ehlisi, vahşisi inlemeden çıkıp gelir, en derin duygularla onu dinler.

Bir gün ormanda lirini çalarken başına toplanıp dinleyenler arasında gördüğü güzel gözlü Eurydike'ye aşık olur. Ancak, kısa bir süre sonra güzel Eurydike ayağını bir engerek yılanının sokması sonucu ölür.

Aşık olduğu kadının ölmesine ►

Edirne ve sular tarih boyunca öyle iç içe olmuşlar, öyle birbirini etkilemişler ki masallar ve efsaneler söylenmiştir onlar için ve bu efsaneler dilden dile günümüze kadar ulaşmıştır.

çok üzülen Orpheus, büyük acılar içinde lirini çalar, yeri göğü inletir. Bu acılı inleyiş o kadar uzun sürer ki yezitilindeki ölümler ülkesinin merhametsiz tanrçası Persephone sonunda bu ozanın haline acır ve Eurydike'yi bir şartla geri vermeye razı olur. Orpheus, Eurydike yer yüzüne çıkana kadar arkasında bakmayacaktır. Ama Orpheus yolda dayanamaz, Eurydike'nin gelip gelmediğini anlamak için arkasına dönüp bakar, baktığı anda Eurydike ikinci kez gözlerini kaybolur ve bir daha asla görünmez...

Ondan sonra Orpheus, her şeyden elini eteğini çeker ve sadece acılarını ifade ettiği lirini çalar. Çok yakışıklı olan Orpheus'a tutkun olan Trakyalı kadınların luskanlıkları öyle bir boyuta varır ki, bir gün yine hüzünlü müziğin çaldığı bir anda Orpheus'a saldıranak o parçalar ve koparıldıkları başını liryyle birlikte Meriç Nehri'ne atarlar.

Orpheus'un kesik başı, liri ile son şarkılarını söyleye söyleye Meriç Nehri ile akıp Enez den Ege Denizi'ne dökülür. Sonra da dalgalar onu alıp Midilli Adası'na götürür.

Orpheus'un ölümüne su perileri, dağ perileri, orman perileri, hatta Trakyalı kadınlar o kadar çok ağlarlar

Edirne Müzesi'nde sergilenen Orpheus kabartması

ki, gözyaşları toplama seller, dereler halinde Meriç Nehri'ne akar. Ve efsaneye göre Meriç'in suları iki defa o gün taşar.

Odysylerden Traklara. Avarlardan Perslere, Roma'dan Bizans'a ve oradan Osmanlılara uzanan tarihi geçmişi Edirne için bu üç nehir

hep çok önemli olmuştur.

Bu nehirler, insanların ve orduların kendisine çekmiştir. Krallar, imparatorlar ve padişahlar bu üç nehrin çevresine verdiği bereketin büyüsunu kapılmışlardır.

Burada savaşmış, burada yaşams ve buradan geçmiş, burayı hayal etmişlerdir. Ordular ve kervanlar burada konaklamış. Bu nehirlerin köprülerinden geçmiştir.

Eğer Edirne, Balkanlar'ın kalbi durumundaysa, bu nehirler yürendir. Nehirlerin taşıdığı sular, Trakya'nın uçsuz bucaksız topraklarında buluşur, çevresine yaşam katar. Nehirler, Edirne için kültür demektir, çünkü nehirler sadece su değil geçtiği yerlerdeki kültürleri de taşır. Kenarlarında kültür yapıları kurulur.

Nehirler Edirne için ulaşım demektir. Tarih boyunca nehirler, ulaşım ve taşımacılıkta kullanılmıştır. Enez limanından yukarılara doğru nehirler sayesinde birçok mal ve insan taşınmıştır. Ortaya çıkan ritim kalıntıları, nehirlerin ne kadar yoğun kullanıldıklarını bir göstergesidir.

Günümüzde Nehirler

Tarih boyunca yaşamla iç içe olan nehirler, günümüzde ne yazık ki

yaşamdan biraz kopuk durumdadır. Nehir yataklarının alüvyonlarla dolması nedeni ile eskiden 40-50 yılda bir olan taşkınlar hemen hemen her yıl olmaya başlamıştır.

Osmanlı döneminde Tunca Nehri'nin Sarayıcı ile Sultan II. Bayezit'd Camii arasında kalan kısmının muntazam duvarlarla çevrili olduğu ve saray erkanının sandalları ile bu yolu kullanarak camiye geldikleri bilinen bir geçektir. Köprülerin restorasyonları esasında ortaya

Eğer Edirne, Balkanlar'ın kalbi durumundaysa, bu nehirler yüzündendir. Nehirlerin taşıdığı sular, Trakya'nın uçsuz bucaksız topraklarında buluşur, çevresine yaşam katar.

çıkarkan ritimler da köprülerin su taşımacılığında ne kadar büyük rol üstlendiğini bize göstermektedir.

Nehir kenarları düzenlenip vatandaşların kullanımına açılmış. Nehirlerin kent içinde geçerken daha göze bir görüntü sunmaları mutlaka sağlanmalıdır.

Edirne'yi nehirlerle buluşturan ve kıyuları birbirine bağlayan köprülerin birçokyoun restorasyonu tamamlanmasına rağmen çevre düzenlemesi yapılamamıştır. Uygun bir çevre düzeni ile köprülerin kenarları yaşam alanları haline getirilmelidir.

Nehir kenarlarındaki halka açık sosyal tesisler yetersizdir, yürüyüş ve piknik alanları yoktur. Yurtdışında benzerlerini görüp gördüğümüz 'nehirlerin kente bitüülmesi' ne yazık ki yeterince sağlanamamıştır.

Edirne'nin Nehirleri

Meriç Nehri: Bulgaristan'ın Rodop dağlarının kuzey yamaçlarından doğar. Kapikule ile Sivilengat arasında Yunanistan-Bulgaristan sınırını, Edirne'yi geçtikten sonra da Enez'e kadar Türkiye-Yunanistan sınırını teşkil eder. Meriç, 490 km uzunluğundadır. Türkiye'de kalan bölümü ise 211 km'dir. Meriç Nehri Türk sınırları içinde ilk olarak Edirne'nin kuzeyinde Arda ile karışır.

Bundan sonra Edirne'nin güneyinde Tunca Nehri, Meriç Nehri ile birleşir. Uzun bir süre Türk-Yunan sınırını çizerek akan Meriç Nehri'nin Ipsala yakınlarında Ergene Nehri karşıır. Meriç, Ipsala güneyinde başlıca iki kola ayrılır. Birinci kol Türk sınırını terk ederek Yunanistan'a geçer ve Saroz Körfezi'ne dökülür. Diğer kol ise Türk topraklarından bataklıklarla oluşturanak, Gala gölü gibi göllenmeler yaparak geçer ve Enez yakınlarından Saroz Körfezi'ne dökülür.

Tunca Nehri: Bulgaristan'da, Kocacabalkan'ın orta kesimi ile Karacadağ'dan inen kaynak kollarının Kızanlık Ovası'nda birleşmesiyle oluşur. Balkan Yarımadası'nın güneye doğru kesimine doğru 350 km yol kat eder. Tunca, Yambol kentini geçer ve sonra Türkiye'ye ulaşır. 61 km'si Türkiye sınırları içinde yer alan Tunca Nehri'nin 12 km'lik bölümü Türk-Bulgar sınırını oluşturur. Kıvrımlı yapısı ile Edirne merkeze yaklaşıır ve Tunca Köprüsü'nü geçtikten yaklaşık 1 km. sonra Meriç ile birleşir.

Arda Nehri: Bulgaristan'ın Rodop dağlarından doğar. Edirne yakınlarında Yunanistan sınırları içine girer ve Türk-Bulgar ve Yunan sınırlarının birleştiği Pazarkule yakınlarında Tunca Nehri ile birleşir. Yaklaşık 300 km uzunluğundadır. □

Edirne on the Coasts of Rivers

Cities are beautiful with waters and waters with cities... Whether it is seas, a lake or a small stream, a river flowing with joy... Cities on the coast of water are always cities to live in. In fact, human history is the history of waters. Humans always run to water and seek shelter with water. They feel closer to life on the coasts of water.

Meriç: It originates from North slopes of Rodop mountains. It constitutes Greece-Bulgaria border between Kapikule and Sivilengat and Turkey-Greece border between Edirne and Enez. Meriç is 490 km long. Its part in Turkey is 211 km. Meriç River joins with Arda at North of Edirne initially within Turkish borders. Then Tunca River joins with Meriç River at South of Edirne. At near Ipsala, Ergene River joins with Meriç River which flows through Turkey-Greece border. Meriç divides into two main arms at South of Ipsala. First arm leaves Turkish border and enters into Greece and pours in Saroz Gulf. Other arm passes through Turkish territory by forming swamps and creating lakes such as Gala lake and pours in Saroz Gulf at close to Enez.

Tunca: It forms through joining at Kızanlık Plains of spring arms coming from mid part of Kocacabalkan and Karacadağ in Bulgaria. Tunca, flowing 350 km towards southeast of Balkan Peninsula, passes Yambol city and then reaches Turkey. 12 km part of Tunca River which 81 km remains within Turkey borders forms Turkish-Bulgarian border. It approaches Edirne center with its early formation and joins with Meriç about 1 km after it passes Tunca Bridge.

Arda: It originates from Bulgaria's Rodop mountains. It enters within Greek borders near Edirne and joins with Tunca River near Pazarkule where Turkish-Bulgarian and Greek borders are joined. It is about 300 km long □

Meriç Köprüsü ve Bezemeleri

Edirne'den, Karaağaç'a gitmek istendiğinde iki köprüden geçilir. Birincisi Tunca Nehri üzerindeki, 1608- 1615 tarihlerinde Ekmekçizade Ahmet Paşa tarafından yaptırılan Ekmekçizade Köprüsü'dür. Diğeri ise, Meriç Nehri üzerinde yer alan ve halkın daha çok Meriç Köprüsü olarak adlandırıldığı Yeni Köprü-Mecidiye Köprüsü'dür.

Eskenen yerinde ahaş bir köprünün bulunduğu, Yeni Köprü'nün yapılmasını 1832 yılında (yeni bir köprünün inşasının gerekliliğine inanan) II. Mahmud emretmiştir. Ancak Osmanlı İmparatorluğu'nun ekonomik sorunları zannedilen köprünün yapımı Abdülmecit zamanında gerçekleştirilebilmiştir. 1842 yılında yapımına başlanan, kesme taştan, on iki kemerli köprü, 1847 yılında bitirilmiştir.

Köprü'nün seyir köşkünde yer alan, Şair Ziver'in yapıyı tarihine de verdiği mermer kitabı, Yunan işgali sırasında Yunanlılar tarafından sökülüp götürülmüştür.¹ Kitabede yazan metin şöyledir:

Essasendaz bünyanı kerem Abdülmecit Hanım/İmarı mülküsün üstadı azıl oldu mimarı /Oladın merhilil azbul mekürim ol sehirin ahdi/Seza manendi derya nehrine kula İtafınu cari/O şahinşehir elka fazılhaysız âlemede/Sezarid cehk âbidan mülkü böyle asarı/ Edirne beldesi enharı üzre hayrı

şahane/Garihi cıvı enhan eyledi etrafı aktarı /Gelip geçtikçe halkı memleket bu cisir-sanidem/ Dua-sız dübalkı kıldılar evradı eokâr/ Merica arada nehir revan oldukâr/ bu sudan/O nehir mülküsün fayzı ilahi ola enharı/ Bu takı cisri tersi itti Ziver işbu tarihini/ Bu âli cisri oldu Hayri sanii cihanideri²

Arkada üç, önde, sağda ve solda olmak üzere, birbirine bağimli toplam yedi stütu aynalı, yuvaylak kemerle oturan yüzüne, örtüyle sahne sahne süsleme üslubu olan neo-klasik sanatın süsleme öğretileriyi bezemıştır.

Fransa İmparatoru Napoleon Bonaparte'ın İtalya ve Mısır seferinden sonra ortaya çıkmış olan neo-klasik akım, 18.yüzyıl sonlarında henüz Barok akım Osmanlı sanatı içerisinde üslupsal egemenliğini sürdürürken; bu akımın etkileri Osmanlı'da 18. yüzyıl sonlarında ortaya çıkmış ve etkileri resmi bir mimari halinde 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar sürdürülmüştür.³

Bezeme dağırıcısında askerlik ve soyullukla ilgili olan kılıçlar, çatılmış silahlar, bayrak demetleri, davullar, zırh, miğfer, girand ve perde motifleri görülür ve bir yandan devletin gücünü de simgeleyen neo-klasik üslup, kendini yenileme girişimlerinde olan⁴ Osmanlı İmparatorluğu'yla da örtüşmektedir.

Seyir köşkünün ahnlığının ana cephesinde ve iki yan yüzünde, neo-klasik bezeme öğretileri görülmektedir.

►Yazı: İlaylay Yıldırım

Batı yönüne doğru bakan cephe ahnlığının yüzeyinde, ay-yıldızlı püsküllü alem, oklar, bayraklar, kılıçlar, topkur, top namlu temizleyicisi ve merkezde de bir trampet yer alır. Trampeti ve kompozisyonun alt kısmını çiçekler çevrelemiştir. Bu bezemelerin yanında barok üslupla barok S ve C kıvrımlı dallarla çevrelenmiş meyve kaseleri yer almaktadır. Soldaki kasenin içinde incirler, sağdaki kasenin içinde üzüm salkımları vardır. Ahnlığın orta yüzeyinde de çiçeklerle ve bir kurdelle çevrelenmiş bir madalyon yer alır. Madalyondaki padişahın tuğrası yerinde olmasınla birlikte izleri belli olmaktadır. Madalyon en dışındaki ay-yıldız birbirine bakan konumda ay-yıldız yer alır.

Ahnlığın iki yan yüzeyinde de kompozisyonun geneli cephe kompozisyonuna benzemektedir. Merkezde merkeze biraz daha farklidir. Merkezde yer alan trampet daha farklı olup bundan aşağıya doğru çıkan topkur daha büyüktür. Topkurun yandındaki top temizleyicileri daha belirgindir. Trampetin iki horazan yukarıya doğru çıkmaktadır, kılıçlar ve flamarlar birbirinden biraz daha farklıdır. Bu yüzeyde yer alan ay-yıldız aleme on yüzeydekinin aksine püskülsüzdür.

Seyir köşkünün bir diğer önemli özelliği de aynak tonoz olan üst örtüsünün içinin, Osmanlı sanatının batılılaşma döneminde görülmeye başlanan ve yaygınlaşan duvar resmi örnekleriyle bezellenmiş olmasıdır. Edirne'de batılılaşma döneminde ait olan yegane duvar resimlerindedir.

Osmanlı sanatında 18. yüzyıla birlikte yeni bir dönem girilir. Başlangıç dönemi Lale Devri (1703- 1730) olarak adlandırılan batılılaşma dönemiyle birlikte, Osmanlı sanatı ve mimarisinde bir üslup değişikliği olusmaya başlar. Bir geçiş dönemi özelliği gösteren Lale Devri'nde, Batı sanatında var olan motifler yavaş yavaş Türk sanatında da kendini göstermeye başlar.

Batılılaşma döneminde, Osmanlı sanatının geleneksel tasvir sanatı olan minyatür de 17. yüzyıla birlikte değişim göstermeye başlar. Avrupa'yla ve özellikle de Fransa'yla gelişen sıcak ilişkiler sonucu-devletlerin birbirlerine gönderdiği hediyelik eşyalar, elçilerin batıya yaptığı seyahatler ve tuğlakları seyahatnameler, Osmanlı'da matbaanın kurulmasıyla çoğaltılmaya başlanan batılı albümler-minyatürdeki gelenekleşme ve kalıplaşma da çözülmeye başlar. Çok görüş açılı mekanların yerine gerçekçi perspektif denemeleri kullanılmaya başlanır, stilize bitkiler naturalistleşir, dogma betimlemelerinde derinlik önem kazanır ve tek tek kadın, erkek figürleri portreci bir anlatıma görülmeğe başlar.

Bu etkiler başlıyarak, minyatür sanatı yavaş yavaş etkinliğini yitirmeye başlar. Batılı bezeme öğretilerinin barok ve rokoko üsluplarının Osmanlı süsleme dağırıcısına girmesiyle, aslında "tenlik olarak kalemlinden farklı olmayan kuru süra üzerine tutkal ve süs kalınmış tuktal boya-yapılan duvar resimleri ortaya çıkar".⁵ Klasik dönemde yaygın olan bitkisel motiflerden oluşan kalemlerin yerini, bu dönemde barok ve rokoko motifleri alır.

İlk örnekleri I. Abdülhamit (1774-1789) döneminde görülmeye başlanan duvar resimleri, dar şeritler halinde tavanların etkelerini dolanmakla birlikte figür içermez. Su ve manzara motiflerinin ağırlık kazandığı bu duvar resimleri genelde şeritlerin dışına çıkmaya ve daha geniş yüzeyleri kaplamaya başlar.

Resimlerin geneline bakıldığında zaman da konu olarak manzara öğesinin ağırlık kazandığı görülür. Bunların içlerinde yer alan mimari betimlemeler, su öğeleri, çeşitli ağaçlar, sularda yüzen figürsüz kayıklar, günbatımlar ve kuşlar yaygınlık kazanır.⁶ Bu resimlerde belirli yerleri yani sıra, havai yerlerin tasvirleri de yapılmaktadır. Belirli yerlerin betimlemelerinde Mekke, Medine, Selimye Camii, Süleymaniye Camii, Kız Kulesi, çeşitli İstanbul betimlemeleri o dönemde başkenti İstanbul dahil, Anadolu ve Rumeli kentlerinde de görülür.

Mecidiye Köprüsü'nün tonoz örtüsünün içindeki duvar resimlerine baktığımız zaman da hiçbir figürün yer almadığı, su, mimari ve ağaç öğelerinin ağırlık kazandığı resimler görülmektedir. Hatta gökyüzünde de sıra sıra kuşlar uçmaktadır.

Orta göbekte, oval bir madalyonun ortasında, yasal bir san tonozlarıyla renklendirilmiş S ve C kıvrımlı yapılarak, beş köşüklü düz oturmaçak şeklinde madalyonu çevreler. Ayvalı tonozun her ayrı yüzeyinde birbirini takip eden manzaralı yapı betimlemeleri yer alır. Yapılar çoğunlukla, beyaz ve kahverengile renklendirilmişlerdir. Teknik olarak baktığımızda ise perspektif kuralları'nın tam anlamıyla örtülürülmüştür, minyatür geleceğine daha yakın olduğu görülür. Bu da akla, yerel bir sanatçının çalışması olabileceği düşüncesini getirmektedir.

Betimlemelere baktığımız zaman ise İstanbul manzaralarını çağrıştıracak etkili bir unsur görülmektedir; ki Edirne'de Meriç kırsında 17. yüzyıldan beri yayılır ve kasırlar olduğu bilinmektedir. Bunlardan en önemlisi de IV. Mehmet'in, Meriç Köprüsü'nü geçince şimdiki Bosna'ya yolu üzerinde yer alan ve yabancı elçilerin konakladığı hatta daha sonraki yüzyılda konaklarının arasında İngilizi

elçisinin eşi olan Lady Montague'nın da olduğu Demirtaş Kasrı'dır. Bunun dışında Rifat Osman'ın Edirne Rehnuması'nda, Makbul İbrahim Paşa'nın ve Rüstem Paşa'nın Bulbul Adası'nda, Köprülü Fazıl Mehmet Paşa'nın Meriç'te Kırkkavakbağca yanında yalının olduğu belirtilmektedir. Betimlemelerden birinde, tonozun göbeğine doğru bir adacığın üzerinde yer alan ve etrafı ağaçlarla çevrili mimari bir yapı'nın olduğu bu adacık Bulbul Adası'nın anımsatmaktadır.

Demirtaş Kasrı, Meriç Nehri kırsında yer almaktadır. "Koşkun ortasında bir taşlık vardır. Divanhaneyi taşlığın iki yanında ve çifttir. Bunların birer kat yükseklikte ve taşlığın üzerinde bulunan üst kanattaki odanın iki yanında kanatları durmaktadır. Bu üçlü kompozisyon Edirne ve Balkanlar'da kendine özgü bir ev tipi biçiminde 19. yüzyıla kadar yaşamıştır. Koşkun yapı tarzı aşaptır. Üst kat dolma duvardır. Alt kat ayaşak direkler arasında tamamen çampankandır".⁷

Tavan resiminde beyaz renkle boyanmış olan iki yana doğru üç yüzüklü düzenlemeye sahip olan yapı da akla Demirtaş Kasrı'nın betimlenmiş olabileceğini getirmektedir. Bunun dışında, Tunca Nehri üzerinde ►

Değirmen köprüsü yönünde de yine IV. Mehmet'in Sultan Mehmet Kasrı ya da Dolmabahçe Kasrı da denilen, 1871 yılında çeşitli bölklerle birlikte tamamen yapıyı biten görkemli bir kasır daha vardı. Köşkin yapının da Hatice Turhan Sultan da önemli bir rol oynamıştır. Dolma duvarlı ahşap çatılı yapı, büyük bir köşk odası, çeşitli boyalarda üç oda, bir sofa, bir helen, bir köçük oda, farklı boy ve uzunluklardan oluşan koridorlar ve dehlizler ile bir hazne ve hamamdan oluşan yapının bir de önünde o zaman kadar yapılmamış büyüklükte bir havuz da yer almaktaydı.8

Osmanlı'ya ikinci başkentlik yapmış olan Edirne, İstanbul başkent olduktan sonra da pek önemli yitirmemiştir. Özellikle IV. Mehmet döneminde yeniden en güzel günlerini yaşayarak Edirne, dini mekanlarının yanında, önemli sayıya evlere, köşklere ve nehir kıyısında yalıllara, kasırlara sahipti. Ancak bu evlerin, köşkların

ve kasırların ne yazık ki hiçbir günümüze gelememiştir. 1752'de büyük bir deprem geçirmiştir, 1808'de Tunca baskını, 1844'de bir başka sel baskını olmuştur, 93 Rus Harbi (1877-1878) ve 1913 Bulgar işgali pek çok yapının yok olmasına ve ortadan kalkmasına neden olmuştur. Sonuç olarak, böyle zengin köşklere, kasırlara sahip olmuş olan Edirne'de, Mecidiye Köprüsü'nü yeni seyir köşkü tavanında yer alan resimlerin Meriç ve Tunca kıyısındaki bu yapıları betimlemesi olanaklıdır. □

Dipnotlar:

- 1 Osman Nuri Peremeci, Edirne Tarihi, Resimli Ay Matbaası, İstanbul, 1939, s.81; Pars Tuğlacı, Osmanlı Şehirleri, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1985, s.109. Kaynaklarda mermer kitabenin yeniden ne zaman yazılıp yerine konulduğuna dair bilgi mevcut değildir. Peremeci'de levhanın 'mahsus yerine konduğu'na dair bir cümle yer almaktadır. Ancak bu levhanın Yunanlılar tarafından sökülüp götürüldükten sonra mi yerine mahsus konulduğuna dair tatin edici bir bilgi yer almamaktadır. Ne Tuğlacı da,

ne Ahmed Badi Efendi'de, ne de Rıfat Osman'ın "Edirne Rehnuması"nda böyle bir bilgiye rastlanmamıştır.

- 2 Osman Nuri Peremeci, a.g.e., s.82; Ahmed Badi Efendi, Riyaz-ı Belde-i Edirne, çev.Yrd. Doç. Dr. Ratıp Kazancıgil, Edirne Vâlîliği Yayınları, İstanbul, 2000, s.180
- 3 Semavi Eyice, "18.Yüzyıldan Türk Sanatı ve Türk Mimarisi"nde Avrupa Neo-Klasik Üslubu", Sanat Tarihi Yıllığı, C.IX-X, 1979-1980, s.169

4 Aptullah Kuran, "19.Yüzyıl Osmanlı Mimarisi", Celal Esad Arseven Anısına Sanat Tarihi Semineri Bildirileri (7-10 Mart 1994), M.S.O. Yayınları, İstanbul, 2000, s.235

5 Günsel Renda, Çığdağ Türk Resim Sanatı, Tıglat Sanat Galerisi, İstanbul, Tarihsiz, s.50

6 Rüçhan Arık, Batılılaşma Dönemi Anadolu Tasvir Sanatı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988, s.122; Günsel Renda, a.g.e., s.56,57,58 ve 68.

- 7 Pars Tuğlacı, a.g.e., s.110
- 8 Pars Tuğlacı, a.g.e., s.110

Talika ve Faytonlar Maketlerde Yaşiyor

Özcan Abacı

Edirne'nin talika ve faytonları, ahşap maket ustası Özcan Abacı'nın ellerinde hayat buluyor. Kentin sanayi mahallesinde, bir atölyede üretilen aslının bire bir kopyası talika, fayton ve tınaz makineleri, Türkiye'nin dört bir yanında, Kültür Bakanlığının hediye-lik eşya mağazalarında satışa sunuluyor.

"Ustan kıymı Bu işi kimden öğrendim?" Bu Kültür Bakanlığının, Özcan Abacı'ya Zanaatkar Belgesi verirken sorduğu sorularından birisi. Abacı bu soruyu yanıtlamıyor, çünkü onun bir ustası yok. Orjinalinin birer bir aynısı ahşap maket yapmayı kendi kabayışa öğrenmiş. Sadece ahşap kısımları değil, metal toransından, dokümanına, günümüz kaynağına, bakır işçiliğine kadar bütün parçaları kendisi yapıyor. Orjinalinin 1/5 ölçekli işlevsel talikalır, faytonlar, tınaz makineleri yapıyor.

Atölyesinde ziyaret ettigimiz Özcan Abacı aslında Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde memur olarak çalışıyor. Ahşap maket yapımı onun hobisi. Abacı, ahşap maket yapımına gemilerle başladı: "İlk olarak köyde bir gemi maketi yaptım. Herkes bana deli gözleyle bakın, çünkü gemicilik bilmediğ de becarım de youtu. Gazetede gördüğüm bir fotoğraftan yola çıkarak gemi maketi yaptım" diye anlatıyor ilk çalışmalarını.

Özcan Abacı, ahşap maket yapmakta ustalaştıkça, "Kendi kültürümüzden, geleneksel araçlarımızdan bir şeyler yapalım" kaygısına düşüyor ve köyle anımsamın evinin karşısında atıl duran tınaz makinesi gözine alıyor. Tınaz makinesinin bire bir kopyasını yapan Özcan Abacı'yı, Edirne'de atölye açmaya götüren süreci 5 Arkadaşlar birlikte açtığı sergi oluyor. Karma sergide, Abacı'nın gemileri, tınaz makinesi ve diğer yaptığı ahşap maketler sergileniyor. Sergiyi geçen zamanın valisi Mehmet Cansevin, tınaz makinesini şehre gelecek Cumhurbaşkanı Süleyman Demirele'ye hediye etmek

üzere satın alıyor. Abacı ilk önemli adımı atmış oluyor. İkinci ve en önemli adım ise vali Fahri Yücel zamanında, Edirne'nin tanıtımıyla ilgili bir toplantıda atılıyor. Abacı'nın çalışmaları Vali Yücel'in dikkatini çekiyor. Geçkinli Köyü'nde, bir barakada yapılan ahşap maketlerden birinin de Süleyman Demirel'e hediye edildiğini öğrenen Fahri Yücel, Kültür Müdürlüğü'ne devreye sokuyor ve Deveci Han'da bir atölye açılmasını sağlıyor. Abacı, "Rahmetli valimiz Fahri Yücel o zaman çok destek oldu, teşvik etti. O dönemde ilimize gelen meclis başkanına, başbakan yardımcısı ve bakanlara benim yaptığım bu maketlerden hediye etti" diyerek, minnetle anıyor Vali Yücel'in çalışmalarını.

İşten ara kalan boş zamanlarında ahşap atölyesinde çalışmaya başlayan Özcan Abacı, ahşap talika maketleriyle, 2002'de Kültür Bakanlığının düzenlediği hediye-lik eşya tasarım yarışmasına katılıyor. Dereceye giremiyor ama yaptığı talikalır çok beğeniliyor. Kültür Bakanlığının 15 tane talika siparişi veriyor. Abacı'nın bir tanesini 30 gün'de yaptığı ahşap maketler, Türkiye'nin dört bir yanında bakanlığın hediye-lik eşya mağazalarına satılmaya başlanıyor.

Özcan Abacı, sipariş üzerine Kültür Müdürlüğü'ne kopyaları, kutular, sandıklar da yapmış ama şu ana kadar talika, fayton ve tınaz makinesi olmak üzere üç model üzerine çalışıyor. Bu üç model de kendi Kültürüme özgü

araçlar olduğu için seçtiğini belirterek, "Talika yaylı, tekerlekli yük taşımacılık kullanılabildiği arabası demektir. Günümüzde artık yok. Benim maket yaparken gördüğüm talika bile yok oldu. Trakya talikasının, yay sistemi, kanat sistemi, yürütüş sistemi farklıdır. Fayton da öyle, bu faytonlar ne İstanbul ne de bir başka ildeydi faytona benzer. Benim ornek aldığım Edirne Demirel'e müzede sergileniyor. Orjinalinin aynısını ölçekli olarak yaptım, eski ustalar nasil yapmışa aynısını yaptım. Örneğin, purvan dedigimiz civatalan döverek, mil çekerek yapılmışlar ben de öyle yaptım. Boyamalar da orjinalindeki renk ve motifler. Yüzde 95 oranda aslının aynıysa, bazı sapmalar ister istemez oluyor, onu da aslim çok çok iyi bilişiler fark edebilir. Keşke yüzdde yüz aynısı olabilise" diye konuşuyor.

Bütün parçaları el yapımı olan bir talikayı 30 güne yapabildiğini ve yaklaşık 450 TL'ye sattığını söylüyor Özcan Abacı, bu işi para kazanma kaygısıyla yapmadığını, manevi buyutunun çok önemli olduğunu özellikle vurguluyor. Ürettiği güzelliklere rağmen, kendisini yaratıcı bir insan olarak görmeyen Abacı, "Ben çok iyi bir kopyacıyım, gördüğüm şeyi mutlaka yapmaya çalışıyorum. Asılın önce keşfedilmiş şeyleri yeniden keşfediyorum. Neysi, nerede, nasil kullanılmıyym?" sorularına her deneme yanılma yoluyla cevap buluyor, uyguluyoruz. İnanıyorum ki, Edirne'de veya Türkiye'de, neler yapılabileceğini farkında bile olmayan birçok insan var. İnsanlar kendilerini farkında değil, oysa isteseler çok şey yapabilirler" diyerek sonluyor konuşmasını. □

ENEZ KAZILARI BAŞKANI PROF. DR. SAİT BAŞARAN:

Kazıların Amacı Enez Kültürünü Ortaya Çıkarmak

Yedi bin yıllık bir tarihi kucaklayan antik kent Ainos, toprağın altında sakladığı kültür hazinelerini ortaya koymakta oldukça cömert davranıyor. Uzun yıllar Enez antik kentindeki arkeolojik kazıların başkanlığını yapan Prof. Dr. Sait Başaran, 2008 yılı kazılarında da ilginç ve önemli tarihi eserleri gün ışığına çıkardı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Taşınabilir Kültür Varlıkları Koruma ve Onarım Bölüm ve Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Sait Başaran'ı ziyaret ederek Enez'deki son çalışmalarını konuştuk.

Enez kazılarının öneminden bahsedebilir misiniz, bu kazılarla ortaya çıkarmayı hedeflediğiniz şey nedir?

Amacımız Enez ve bölgenin kültürünü ortaya çıkarmak. Enez tarihi ve doğal güzelliklerle bezi, yeni gelişen, ilginç bir ilçe. Tarih boyunca Ege adaları, Yunanistan, Kıta Anadolu ve Karadeniz arasında bir geçiş

yolu olmuş. Eski çağlarda su yolu en önemli yol olduğu için mallar Meriç Nehriyle taşınarak ulaştırılmış.

Bugün ise yolu olmadığı, köşede sıkışıp kaldığı için hac ettiği turist sayısına da ulaşamamış. Kış aylarında 3-4 bin nüfuslu sınıpatik bir kasaba olan Enez'in, son yıllarda, askeri bölge olmanın karşılığında yaş aylarında ki nüfusu 50-60 bine ulaşıyor.

Bu kazılar, hem arkeolojisi ortaya çıkarıp, Enez'i bilim dünyasına tanıtacak hem de turizm sektöründen pay almasını sağlayacak.

Enez ve Trakya, Anadolu ile Balkanlar arasında tarih boyunca köprü görevi gördüğü için Trakya arkeolojisi, Güneydoğu Avrupa kültürünün kaynağı bir yer durumunda. Yapıların rahatlıkla görülebiliyor. Örneğin, bir yıl önce açtığımız tümülüsteki mezar odasında da bu açıkça görülüyor, hem Makedonya hem Anadolu kültürünün karışımını taşıyan bir yapı anlayışı var. Enez'in kimliğini, eski yapılarını açığa çıkarıp, geleceğe taşımak için çalışıyoruz.

-Kazılarda ne gibi zorluklar yaşıyorsunuz?

Yaşamın sürdüğü bir kentte çalıştığımız için fazla kazı yerimiz yok. Maalesef çok sıkıntı çekiyoruz. 1985 yılında, M.O. 260'a ait bir villa ortaya çıkardı. Mozaiklerini bulduk. Ancak villanın devamı, bugün içinde oturan evlerin altında kaldı. Bunların bir kısmı kamulaştırıldı ama, yeterli değil. Villanın yüzde 90'ı hala evlerin altında duruyor. İstiklal edilmesi gerekiyor. Vatandaşın evini yıkamıyoruz, açacağını kesemiyoruz, o zaman kazılara cephe alıyorlar. Cephe alınması,

"Bu kazılar, hem arkeolojisini ortaya çıkarıp, Enez'i bilim dünyasına tanıtacak hem de turizm sektöründen pay almasını sağlayacak."

eskilere zarar verilmesi demek. Svdirek bunu yapmaya çalışıyoruz ki Roma villasının yapı tarzını ve özelliklerini ortaya çıkarma şansını bulalım. Burada, Roma dönemi mimarisinin yereli özellikler taşıdığı ve yerel malzeme kullanıldığını gördük. Trakya'nın karakteristik mimarisi kullanılmış. Çok güzel mozaikler ve bronz heykeller çıkarıldı.

-Su terazisi nekropolü
-Kazılar ne kadar devam edecek, gün ışığına çıkarılacak daha çok tarihi eser var mı?

Enez büyük bir kent, bizden sonra da kazılar devam eder, her yerden tarihi eser çıkıyor. Örneğin geçen yıl Karayolları, Enez girişindeki köprünün bulunduğu yolda genişletme çalışması yaparken lahite rastlıyor. Hemen müdahale etti, bunun üzerine kazı yapıldı ve M.O. 5. yüzyıl lahti çıktı. Tek bir lahit sandık. Fakat yapılan 5x5 m boyutlarındaki açma sırasında mezarlar bulduk. Açmayı genişlettiççe, taş lahitlerden oluşan klasik, Helenistik ve Bizans dönemlerine tarihlenen mezarlar ortaya çıktı. Bu kadar dar alanda onlarca mezara ulaşıldı. İkinci aşamada M.O. 7. yüzyıla ait mezarlar bulduk. Bu mezarların birinde meşhur amfora çıktı. Su terazisinin yanındaki bu alana 'su terazisi nekropolü' adını verdik. Buradaki çalışmaları sürdür-

mek zorundayız. Akdeniz havzasında, Arkaik dönem tarihlenen, tahrip görmemiş böyle nekropol çok az; kolonizasyon dönemine tarihleniyor. Enez'i Anadolu'dan gelen kolonistler kurdu. M.O. 6-7. yüzyıla tarihlenen buluntular bunlar.

-Bu yıl Enez kazılarında ortaya çıkardığınız en önemli eser hangisi?

Çıkan eserlerin hepsi çok önemli. Fakat en önemlisi amfora. Amfora çok ilginç, M.O. 640'la Leagros grubu resamları tarafından yapılmış, tarihi var. On tarafından Dionizos satır ve menat tasviri, diğer tarafta ise Argos Kralı Kiomedes'in resmi var. Troya Savaşı'ndan bir sahne betimleniyor. Bunun dışında, olu yakma geleneğindeki kullanılan 'pelike' denen mezar kabı var, yüzükler, adınımla aletleri, saç tokaları ve süs eşyaları yani mezardeki kişinin hayatı kullandığı eşyalar var...

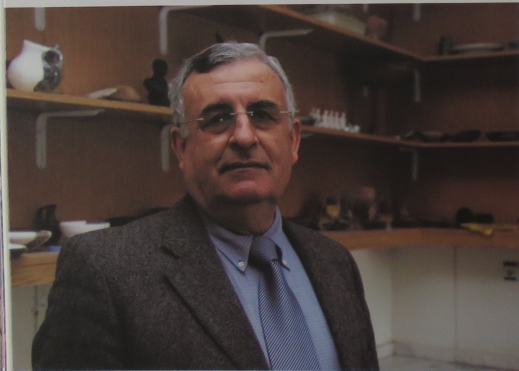
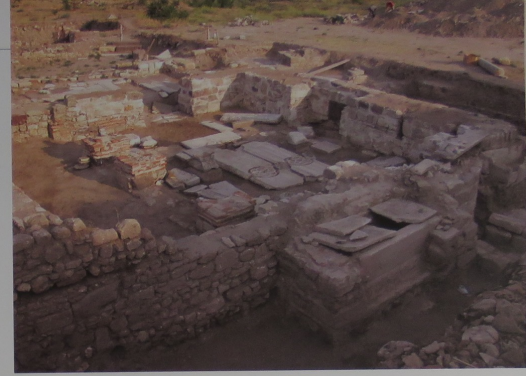
Kale kazıları mahzenlerde yoğunlaştı

-Kale içinde yapılan kazılar nasıl gidiyor?

2008 yılı kazı çalışmaları yaklaşık 3 ay sürdü. Çalışmalar kale içerisinde şarap mahzenleri bölgesinde, 4 no'lu sektör olarak adlandırıldığımız yerde devam etti. Bu sektördeki kültür tabakalarını, mahzenlerin devamının olup olmadığını ortaya çıkarmaya

çalıştık. Daha önce ortaya çıkarılan mahzenlerin batı tarafında, toprak yüzeyden aşağı doğru inlerek yerli kaya kütlesine ulaşıldı. Üst tarafta; Osmanlı dönemi kalıntıları, ev kalıntısının devamı olan kısımlar ortaya çıkarıldı. Ancak ev kalıntıları tahribatlar nedeniyle kesintiyse uğruyor. Pis su kanalları, tahliye boruları gibi kalıntılara ulaştık. Aşağı inildikçe Bizans dönemine özgü sırlı keramikler bulundu. Üzerine, kazma teknisiyle çeşitli motifler yapılmış. Tuş tasvirleri, basit geometrik motifli tasvirli tabaklar, tezhinatlı süslü haç motifli kırık mermer kalıntılara ulaşıldı. Mimariyle ilgili bir buluntu, kalıntı ortaya çıkmadı. Bizansın altında da Roma dönemine ait, kalınlığı olmayan basit bir tabakayla karşılaştık.

Mahzenlerin içine oyulmuş kaya kütlesi tabaka, M.O. 7. yüzyıla tarihleniyor. Bizans dönemindeki yapılaşma nedeniyle karışık görünen bir

tabaka. En alttaki tabaka Helenistik, Klasik, Arkaik dönemi içeriyor. Bu tabakada kandiil dediğimiz aydınlatma cihazlarının yanı sıra keramik kalıntılar, pismiş toprak heykelticikler bulundu. Attika mali dediğimiz, kırmızı figür tekniğiyle yapılmış küçük keramik parçalara rastladık. Onun da altında, çokça Arkaik dönem keramik buluntularına ulaştık. Burada Anadolu kökenli eserlere de rastladık. Üzerinde bitkisel motifli, aslan ve geyik figürlerinin betimlendiği keramik kalıntılar bulundu.

Kaya yüzeyi oldukça iyi işlenmiş, tabakanın üzerinde ayrıca koyu gri renkli üzerinde geometrik motifler bulunan Demir çağına ait Trak keramikleri de bulundu.

Kale içerisinde şapelde de çalışma devam etti. Daha önceki yıllarda bulunan şapelin etrafındaki yapılaşmanın ortaya çıkarılması için çalıştık. Apsisin doğusunda ve

kuzeyinde iki açma yapılarak devam ettik. Doğudaki açmada üçü lahit olmak üzere 7 mezar bulduk. Bu lahit ve mezarlar, şapelle aynı döneme ait değil, daha sonraki dönemlere ait.

Kuzeydeki açmada şapelle ait bir depo bulundu. Burada, toprağa gömülü halde Pitos dediğimiz zahire saklamak amaçlı küpler bulundu. Pitoslardan dolayı buranın kiler olduğu kanısına vardık. Bunun dışında şapelin duvarlarının sağlamlaştırılması için özgün harç kullanılarak konsültasyon yapıldı.

-Kale turizme nasıl kazandırılabilir, bu konuyla ilgili bir çalışmanız var mı?

Kale içinden kadastro geçtiği zaman, sanırım 50' lilerde, orada kim oturuyorsa onun üzerine yazılmış. Kale içindeki yaklaşık 700-800 metre alan üç kişiye aittir. 2-3 ev var ki içinde insanlar yaşıyor. Turizm açısından da rahatsız edici bir durum. Kaleyeye giriş çıkışı, kontrol edemiyoruz. İstisnai edilmesi gerekir. Ayrıca caminin restorasyonu yapılacak, restorasyon, restitüsyon projesi yapılarak koruma kuruluna sunuldu. Vakıflar tarafından uygulanacak ve müze ola-

Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Enez buluntularına ev sahipliği yapıyor. Geçtiğimiz yıl bulunan amfora da bunlardan biri. Prof. Dr. Sait Başaran, M.Ö. 640 yılına ait amfora ve üzerindeki resimlerle ilgili çalışmasını sürdürüyor.

Kazılarda elde edilen figürlü keramik kapılardan biri

hazır hizmete girecek. Kale bu biçiminde bile koruma altına alına yeterli. Mutlaka korunması lazım.

-Diğer bir kazı bölgesi olan Kral Kızı Bazilikası'nda yeni bir şey var mı?

Kale dışında üç ayrı yerde çalıştık. Bunlardan biri 'Kral Kızı Bazilikası'ndaki çarşıma, 1985'te ortaya çıkarılmıştı. Taşaltı Gölü'nün batı yamacında yer alıyor. Olduğunda büyük bir bazilika, girişi henüz tespit edilemeyen bazilikanın 27 metre uzunluğuna var. 6-7 metre giriş kısmıyla birlikte 35 metreyi buluyor. 5 nefli bulunan bazilikada hem kazı hem de ortaya çıkarılan duvarlar sağlamlaştırılarak bir takım konservasyon çalışması yapılıyor.

Bazilikada basamaklar ortaya çıktı, alttaki başka bir mekana inen basamaklar. Göz seveyişinin altında bir mekan, mezar veya başka amaçlı bir mekan olduğunu düşünüyörüz, önümüzdeki dönem buradaki çalışmaya hız vereceğiz. Bu çalışmaya eski Efes kazılarını başkanı arkeolog dostum St. Karwiese yürütüyor. Enez kazılarında biraz da uluslararası bir boyut kazandırmaya çalışıyoruz. Çünkü Enez çok geniş bir alana yayılan, dağınık bir bölge. Bu yüzden birkaç ekibin çalışmasında fayda var. □

**Söyleşi: Zeki Kar
Fotoğraflar: Kazı Arşivi**

Fotoğraflar: Gözetim Enstitüsü

Mübedalede sonrasında Drama'dan çoğu eden Keşan'ın Lalacık Köylüleri, çok sevdikleri Zigoş oyununu da Türkiye'ye taşıdılar. Köyün erkeklerinin kurduğu Zigoş ekibi, hem köklü bir geleneği yaşatıyor hem de etkinlik ve gösterilerin vazgeçilmezı oluyor.

hakkında ayrıntıları Kültür ve Turizm Bakanlığı kaynaklarından aktarılmıştır. Zigoş, en az kişi olmak üzere çoğu zaman altı çift, yani 12 kişiyile ve çiftlerin karşılıklı iki sıra halinde dizilmeleri suretiyle başlar. Müzik devam ettiği halde, oyuncular bir süre diziline ve karşılıklıda seğimele işiyle meşgul olurlar.

Zigoş, erkeklerce oynanır. Karşılıklı sıraların ayrı yürüyüşle birbirlerine yaklaşımları ve oyuncuların, eller hafifçe bükük olarak, el ve kol hareketleriyle oyun devam eder. Başlangıçta gayet yumuşak olan hareketler, eğrisiyle birlikte güzellik hıznarı, şiddetlenerek sert ve keskin figürler haline alır. Sonra, zurna yerini davulun sert vuruşlarıyla oyuncuların el vuruşlarına bırakır. Oyun, büyük fakat çok şiddetli olarak davul vuruşlarına şere, naralar işlenir. Oyuncuların ellerindeki mendiller bu sırada ya kuşaklara sokulur ya da omuzlara atılır.

Ezginin tekrar başlamasıyla

Lalacık Köyü Halk Oyunları Ekibi, Keşan ve Edirne'de pek çok gösteri ve etkinlikte vazgeçilmezlerinden birisi haline geldi. Yareseli folkloruna renkli ve özgün bir kâta sağlayan Lalacıkçılar, sıccakları ve sevecen insanları. Atalarından öğrendikleri Zigoş oyununu, iletken herkese sevdirecek yaşatıyorlar. Muhtar Selahattin Çalışkan'ın öncülüğündeki köyün üni, Türkiye sinirlerini çoktan aşmış durumda.

Davul ve zurna eşliğinde oynanan Zigoş, erkekler tarafından en az üç çiftle olmak üzere, genellikle 6 çift-12 kişiyile karşılıklı oynanıyor. Oyun

Trakya'dan Bir Halk Dansı: ZİĞOŞ

çökmelere geçilir. Çökmeler, zincirlemezdir. Az çok Balıkesir'in Bengi zeybeğindeki çöküşleri andırılırsa da, Zigoş'taki çökmeler daha sıratlı, daha mürekkep (toplu) ve daha abhenki figürlerdir. Sonra Zigoş'taki oyuncular, o zeybeğteki gibi dairesi çevirmeyip iki sıra dizilirdiler.

Sık ve devamlı çökmelerden sonra ortaya bir sükunet gelir. İlk devre bitmiştir. Bu birinci ve ikinci devre arasında çoğu zaman orijinal bir Rumeli 'Hora'sı oynandığı görülür.

Horo bittikten sonra tekrar salma hale geçilir, çiftler karşılıklı dizilirler. İkinci devresine giren oyun, ilk devredeki gibi bir seyir takip eder. Şu farkla ki, karşılıklı hareket etmiş olan çiftler bu sefer yanlara doğru seyrederler. Yürüyüş ve figürlerde de bu değişiklikler olur. Kucaklama ve sarılma figürlerinden sonra birinci devrede görülen çökmelerle oyun son bulur. □

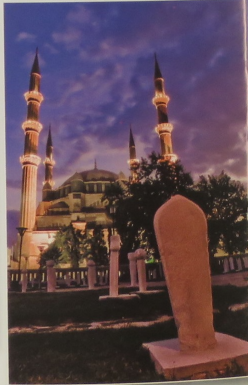

Okan Yılmaz

1967'de Kayseri'de doğdu. Makina mühendisi olan Yılmaz, uzun yıllar özel sektörde yöneticilik yaptı. Şu anda kendi işletmesini çalıştırıyor. Evli, iki çocuk babası.

Görsel sanatlarla ilgili okul yıllarında resim ile başladı. Hobi olarak fotoğraf çekmeye başladı. Resime yeterli zaman ayıramayınca, dijital teknolojinin sunduğu kolaylık sonucu fotoğrafa yöneldi. 2002'den beri fotoğraf çekiyor. Fotoğraflarında daha çok insan ve mekan ilişkisini işliyor. EFOD üyesi.

Ulusal ve uluslar arası fotoğraf yarışmalarında derece ve sergileme ödülleri var. Pek çok karma sergiye katıldı. Fotoğraf gösterileri gerçekleştirdi. Fotoğrafları dergilerde, kitaplarda yayınlandı. "Taş Yerinde Ağrıdır" isimli kişisel fotoğraf sergisi Edirne EFOD'da, Ankara AFSAD'da, Bulgaristan'ın Stara Zagora şehrinde ve Mersin'de sergilendi.

80. Yıl Cumhuriyet Lisesi Karşısı

OPET Akaryakıt İstasyonu
Ayşekadın / EDİRNE

tel: (0284) 225 11 83 fax: (0284) 212 00 29

edirne@ozturklerpetrol.com.tr

ÖZTürkler

yoldaki eviniz...

www.ozturklerpetrol.com.tr

Fotoğraf: Enver Şengül, Meriç